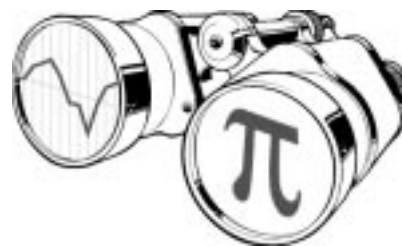

Prognosinstitutet

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Avhopp från läraryrket och framtida pensionsavgång

**Temarapport 2001:2
från Prognosinstitutet**

Rapportansvarig:

Kerstin Karlsson (SCB)

Tfn: 08-506 948 38

Fax: 08-506 948 12

E-post: kerstin.karlsson@scb.se

Förord

Föreliggande rapport är en del av ett arbete som utfördes under år 2000 på uppdrag av Skolverket. Rapporten består av tre delar med bilagor.

I den första delen beskrivs dels hur stor andel av de under 1990-talet examinerade lärarna som arbetade i läraryrket under de första åren efter examen, dels hur många som hoppade av från detta yrke. Vissa jämförelser görs med 1980-talet.

Den andra delen beskriver relativt detaljerat hur avgången från läraryrket förändrats från mitten av 1980-talet fram till slutet av 1990-talet för *hela lärarkåren*. Jämförelser görs mellan olika lärarkategorier, olika åldersgrupper och mellan män och kvinnor.

Den tredje delen omfattar beräknad årlig pensionsavgång fram till år 2015 med fördelning på lärarkategorier. Rapporten innehåller även uppgifter om lärarnas ålder.

På Skolverkets hemsida, www.skolverket.se, finns ett sammandrag av rapporten. Det har rubriken ”Lärarstatistik som fakta och debattunderlag” och kan nås via sökfunktionen.

Innehåll

Andel som börjar som lärare efter lärarexamen och andel tidiga avhopp från läraryrket.....	4
Sammanfattning.....	4
Bakgrund.....	5
Läraryrket.....	5
Antalet examinerade.....	5
Läraryrket.....	6
Grundskollärare 1-7.....	7
Grundskollärare 4-9.....	7
Gymnasielärare i allmänna ämnen.....	8
Specialpedagoger.....	9
Lärare i yrkesämnena.....	9
Lärare i praktisk-estetiska ämnen.....	11
Tidiga avhopp från läraryrket.....	11
I lärarregistret 1-19 år efter examen.....	13
Lärare i matematik/naturvetenskap.....	13
Tabeller.....	15
Avgången från läraryrket.....	21
Avgången från läraryrket i korthet.....	21
Bakgrund.....	22
Avgång från ett år till nästa år.....	23
Andelen kvarvarande i yrket på lång sikt.....	30
Avgång under åren närmast före ordinarie pensionsålder.....	33
Några kommentarer till de observerade förändringarna av avgången ur lärarkåren.....	34
Antalet lärare som slutat inom ett respektive inom fem år.....	35
Återgång i yrket.....	37
Avgång och nytillskott i lärarkåren mellan 1994/95 och 1999/00.....	38
Tabeller: Kvarvaro efter 5, 8, 14 samt 19 år för behöriga lärare per lärarkategori och ålder. Procent.....	39
Pensionsavgång och annan avgång efter 60 års ålder.....	46
Framtida pensionsavgång och annan avgång efter 60 års ålder.....	46
Pensionsavgången som andel av hela lärarkåren.....	49
Beräkningsmetod och antaganden.....	50
Bilaga 1 Behöriga lärare hösten 1999 efter kön och ålder.....	51
Bilaga 2: Årlig pensionsavgång per lärarkategori.....	56
Bilaga: Definitioner.....	58
Avgång från läraryrket.....	58
Behörig lärare.....	58
Lärarkategori.....	58

Andel som börjar som lärare efter lärarexamen och andel tidiga avhopp från läraryrket

Sammanfattning

De stora dragen i utvecklingen av lärarbenägenheten sammanfattas nedan. Avvikelser kan dock förekomma för enskilda lärarkategorier

- Lärarbenägenheten, så som den kan avläsas i lärarregistret (registreringsgrad), var högre i början av 80-talet än den varit senare
- Den sjönk för flertalet lärarkategorier under 80-talet
- Minskningen har fortsatt under den första delen av 90-talet
- De senaste åren har registreringsgraden ökat igen
- Förändringarna samvarierar med förändringarna av behovet av lärare
- Det är stora skillnader i registreringsgrad mellan olika lärarkategorier
 - Grundskollärare har högst registreringsgrad
 - Vårdlärare har lägst registreringsgrad
- Det finns inget som tyder på att de tidiga avhoppet ökat under 90-talet – snarare tvärtom
 - Jämförelser har dock inte kunnat göras med 80-talet utifrån det material som finns framtaget
- Registreringsgraden för lärare i matematik/naturvetenskap de första åren efter examen har tidigare varit något högre än för lärare i andra allmänna ämnen
 - Detta gäller fortfarande för grundskollärare 4-9, men inte för gymnasielärare
- Lärare i matematik/naturvetenskap som utbildats på 80-talet förefaller att i något högre grad än övriga lärare i allmänna ämnen ha lämnat yrket under 90-talet

Bakgrund

Andelen som påbörjade läraryrket det första året efter lärarexamen sjönk under 1990-talet fram till för några år sedan då trenden vände. För nyutexaminerade grundskollärare 1-7 steg andelen registrerade i lärarregistret från hösten 1997, för grundskollärare 4-9 och gymnasielärare i allmänna ämnen från hösten 1998.

Förändringarna torde vara ett resultat av förhållandet mellan utbud och efterfrågan. Antalet examinerade ökade samtidigt som antalet lärartjänster minskade. Mellan 1991/92 och 1996/97 minskade antalet tjänstgörande lärare och skolledare inom grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, särvtux och specialskola från sammanlagt 132 200 till 121 400. Därefter har antalet lärare och skolledare ökat och uppgick 1999/00 till knappt 136 000. Av den totala ökningen på drygt 14 500 avser cirka 12 450 lärarna och cirka 2 050 skolledarna. Antalet lärare och skolledare har ökat framförallt inom grundskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

Läraryrket

De första lärarna med den nya grundskolläraryrket examinerades läsåret 1991/92. Examinationen från de tidigare lågstadieläraryrket och mellanstadieläraryrket hade i stort sett upphört året dessförinnan. Utbildningen av ämneslärare med inriktning mot grundskolan trappades av och ämnesläraryrket inriktades i huvudsak mot gymnasieskola och vuxenutbildning. Från 1993 gäller en ny examensordning där ett nytt begrepp, gymnasieläraryrket införts¹. Gymnasieläraryrket utfärdas för undervisning i kärnämnen och/eller karaktärsämnen i gymnasieskolan, dvs. även för undervisning i yrkesämnen och praktisk-estetiska ämnen. Utbildning av lärare i praktiskt-estetiskt ämne i kombination med annat ämne sker dock främst inom ramen för grundskolläraryrket. För undervisning i enbart praktiskt-estetiskt ämne finns de tidigare examina kvar: bildläraryrket, hushållsläraryrket, idrottsläraryrket, musikläraryrket och slöjdläraryrket. Slöjdläraryrket kan utfärdas för inriktning mot textilslöjd eller för inriktning mot trä- och metallslöjd.

Antalet examinerade

Under övergångsperioden mellan de äldre läraryrket och de nya utexaminerades färre lärare än "normalt". Läsåret 1990/91 var examinationen av lärare med inriktning mot de lägre stadierna i grundskolan i princip obefintlig. Examinationen av ämneslärare var drygt hälften så stor som året dessförinnan (340 jämfört med 560). Läsåret 1991/92 examinerades totalt 750 grundskollärare med inriktning mot årskurserna 1-7 och cirka 50 med inriktning mot årskurserna 4-9. Examinationen av ämneslärare var ungefär densamma som 1990/91. Efter 1991/92 har antalet examinerade från grundskolläraryrket ökat till

¹ I oktober 2000 beslöt riksdagen att en ny läraryrket skall starta hösten 2001. Lärarexamina kommer därför att återigen ändras.

sammanlagt 3 533 läsåret 1996/97. De två följande läsåren examinerades något färre, 3 465 respektive 3 411.

Examinationen av gymnasielärare med inriktning mot allmänna ämnen (dvs. framförallt kärnämnen) har ökat under perioden 1990/91- 1998/99, medan antalet med inriktning mot yrkesämnen har minskat. Den sammanlagda gymnasielärarexaminationen (motsv.) har varierat mellan 790 och drygt 1 250 (1 250 läsåret 1993/94).

Även examinationen av ettämneshögskoleläsare i musik respektive slöjd har minskat, medan antalet examinerade från övriga ettämneshögskoleutbildningar i praktiskt-estetiskt ämne har varierat något upp och ner.

Under perioden 1991/92-1998/99 har i genomsnitt 410 specialpedagoger examinerats per år. Examinationen har varierat mellan 340 och 540 per år. (1990/91 examinerades endast 89 specialpedagoger, pga. omläggningen av utbildningen.)

Lärarbenägenhet

Med lärarbenägenhet avses idealt den andel av de nyexaminerade som *önskar* arbeta som lärare. De uppgifter som redovisas här avser dock den realiserade efterfrågan på arbete som lärare, dvs. resultatet av lärarnas önskan att arbeta och möjligheterna att få arbete. Uppgifterna om arbete är dock begränsade till de skolformer som ingår i lärarregistret.

Huvuddelen av de examinerade återfinns i lärarregistret det första året efter examen med undantag för vårdlärare och musiklektörer. En relativt stor andel lärare börjar dock först ett år senare (dvs. under det andra året efter examen). Det finns även lärare som börjar flera år efter det att man tagit sin examen.

Av dem som börjat direkt efter examen har en relativt stor andel – i runda tal tio procent – slutat till året därpå. Andelen som slutat varierar mellan lärarkategorierna och över åren. Orsakerna bakom avbrotten känner vi inte till. Här kan dock påpekas att en del av avbrotten kan vara ofrivilliga och bero på att läraren inte fått fortsatt förordnande.

I det följande redogörs i korthet för hur stor del av de examinerade 1991/92 – 1998/99 som återfunnits i lärarregistret direkt efter examen respektive tre år efter examen. Uppgifter avseende det tredje året efter examen finns endast för examinerade t.o.m. 1996/97. Det tredje året efter examen torde vara mer representativt för lärarbenägenheten än det första året, eftersom fler då bör ha haft möjlighet att pröva på yrket samtidigt som de mindre benägna kan ha lämnat lärarbanan. Uppgifterna avseende det första året efter examen torde å andra sidan återspegla arbetsmarknadsläget bättre. - Vissa jämförelser görs med lärarbenägenheten under 1980-talet. Den intresserade kan läsa mer om 1980-talet i

”På spaning efter de lärare som flytt. Lärarnas arbetsmarknad under 80-talet” IAM 1991:4, SCB.

Grundskollärare 1-7

- För de första årgångarna examinerade grundskollärare 1-7 sjönk andelen som återfanns i lärarregistret (registreringsgraden) direkt efter examen fram till 1996, från 84 procent till 71 procent. Det sammanhänger sannolikt med att antalet utexaminerade ökade samtidigt som antalet lärartjänster i skolan minskade. Efter 1996 vände utvecklingen. Antalet lärartjänster ökade. Samtidigt ökade registreringsgraden och var 1999 åter uppe i 84 procent (för examinerade 1998/99). Det är ytterligare ett tecken på att det är förhållandet mellan utbud och efterfrågan som lett till förändringarna i registreringsgrad, snarare än förändringar i lärarnas önskan att arbeta som lärare.
- Även om man inte fått (eller inte sökt) tjänst direkt efter examen så har man fått/gjort det senare - andelen registrerade tre år efter examensåret har inte förändrats lika mycket.
- Hur är då lärarbenägenheten idag i jämförelse med 80-talet? För låg- och mellanstadielärare sjönk registreringsgraden under första hälften av 80-talet, vilket torde ha samband med minskat totalt behov i skolorna. Mot slutet av 80-talet steg registreringsgraden igen. - De första åren på 80-talet låg registreringsgraden högre än i dag, men under den senare delen ungefär så som idag - om man ser i svepande drag över några år.

Grundskollärare 4-9

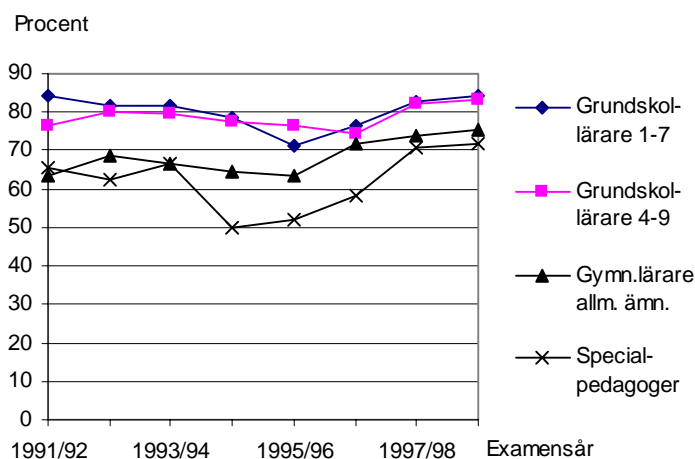
- Även för inriktningen mot årskurserna 4-9 syns en nedåtgående trend för de första examensårgångarna, från 80 procent för examinerade 1992/93² till 74 procent för examinerade 1996/97 året efter examen. För de två sista examensårgångarna ligger registreringsgraden högre, 82 respektive 83 procent det första året efter examen. - För både grundskollärare 4-9 och 1-7 gäller att registreringsgraden är högre det tredje året än det första året.
- Registreringsgraden för grundskollärare 4-9 ett respektive tre år efter examen ligger på ungefär samma eller t.o.m. något högre nivå än för examinerade från linjeutbildning till ämneslärare (3 grenar) under senare delen av 80-talet. - Även för ämneslärarna var dock registreringsgraden högre i början av 80-talet än under den senare delen av 80-talet.

² 1991/92 examinerades endast ett 50-tal lärare. Huvuddelen av de examinerade 1991/92 under rubriken grundskollärare 4-9 i tabell 1 utgörs av examinerade från en äldre linjeutbildning till ämneslärare.

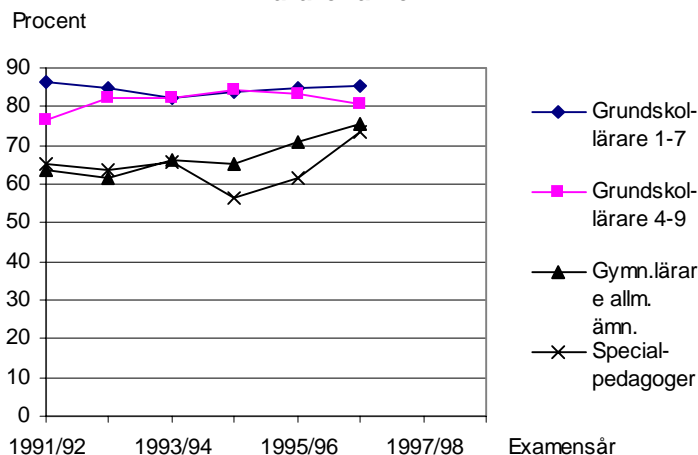
Gymnasielärare i allmänna ämnen

- Utvecklingen är i stora drag densamma som för grundskollärarna med en uppåtgående trend under senare år. Denna trend gäller både registrerade ett år efter examen och registrerade tre år efter examen.
- Registreringsgraden låg under den första halvan av 90-talet cirka 10 procentenheter lägre än för examinerade ämneslärare under den senare delen av 80-talet – i runda tal på 65-70 procent jämfört med 75-80 procent avseende registrerade ett år efter examen. I början av 80-talet var registreringsgraden för ämneslärare ännu högre.

Arbete som lärare läsåret efter lärarexamen

Arbete som lärare det tredje läsåret efter lärarexamen

Specialpedagoger

- Andelen registrerade inom ett år sjönk från 66 procent till 50 procent mellan examinerade 1991/92 och examinerade 1994/95. Därefter steg registreringsgraden för att ligga på drygt 70 procent för examinerade de två sista åren. Utvecklingen torde sammanhålla med förändringar av efterfrågan på specialpedagoger.
- Registreringsgraden för examinerade från speciallärarutbildningen under 80-talet var betydligt högre.

Lärare i yrkesämnen

Även för lärare i yrkesämnen minskade registreringsgraden i början av 1990-talet. Den uppgång i registreringsgrad som sedan följde var kraftigare än för övriga lärargrupper. En möjlig orsak är att antalet examinerade samtidigt minskade kraftigt.

Registreringsgraden varierar mellan olika inriktningar av lärarutbildningen. Under 80-talet var utvecklingen oregelbunden. I grova drag kan dock sägas att registreringsgraden ett år efter examen sjönk från cirka 60 procent vid mitten av 80-talet till som lägst cirka 40 procent vid mitten av 90-talet för alla inriktningar utom vårdlärare *i genomsnitt*. Därefter har registreringsgraden ökat till 70 procent. Till viss del kan den lägre registreringsgraden för yrkeslärare jämfört med lärare i allmänna ämnen förklaras av att arbetsmarknadsutbildning inte ingår i lärarregistret. Arbetsmarknadsutbildningen har för yrkeslärare utgjort en förhållandevis större del av arbetsmarknaden än för lärare i allmänna ämnen.

Vårdlärarnas registreringsgrad avviker markant från övriga yrkeslärares. Registreringsgraden ett respektive tre år efter examen var lägre än 20 procent under den första halvan av 1990-talet. Orsakerna torde vara flera. Behovet av vårdlärare i gymnasieskolan sjönk kraftigt under 1990-talet till följd av minskat elevintresse för vårdutbildning. Vårdlärare tjänstgör även som lärare inom vårdutbildningarna i högskolan. Registreringsgraden har dock alltid

Lärare i yrkesämnen omfattar lärare i karaktärsämnen inom de yrkesförberedande programmen. Hit hör följande utbildningar, vilka föregick nuvarande gymnasielärarexamen i karaktärsämnen:

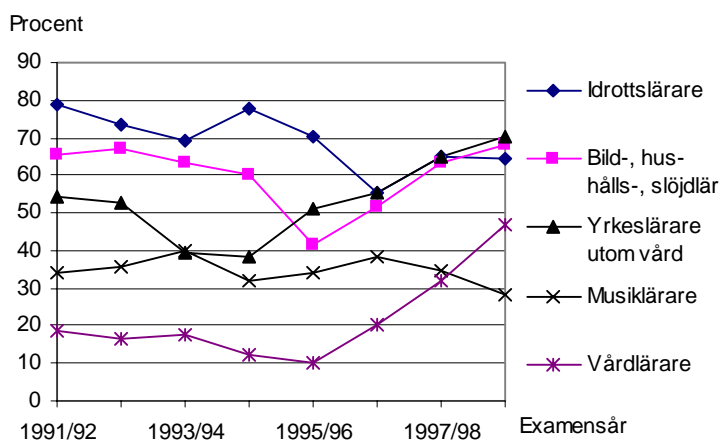
- industri- och hantverkslärarutbildning
- handels- och kontorslärarutbildning
- lärarutbildning för jordbruk, skogsbruk och trädgård
- vårdlärarutbildning.

Till industri- och hantverkslärarutbildning räknades även lärarutbildning för storhushåll och restaurang.

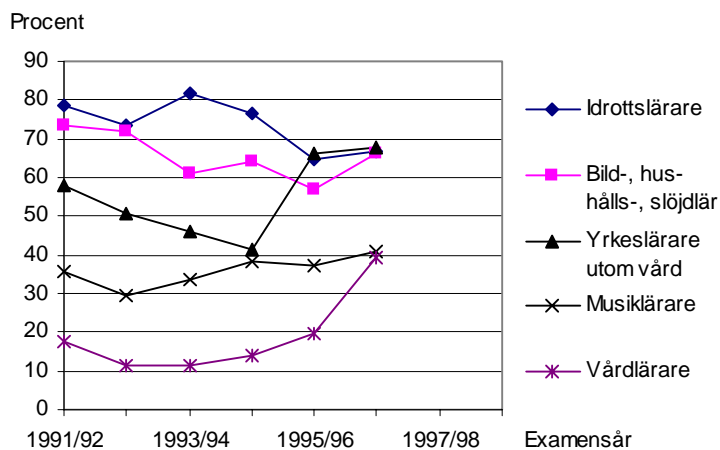
varit låg för vårdlärare (även om den legat högre tidigare), delvis till följd av att utbildningen varit överdimensionerad. Tidigare när studievillkoren var förmånliga kan dessutom vissa ha genomgått utbildningen utan att ha haft för avsikt att bli

lärare. För vårdlärare som examinerats 1996/97-1998/99 är dock registreringsgraden betydligt högre än för tidigare årgångar.

Arbete som lärare läsåret efter lärarexamen

Arbete som lärare det tredje läsåret efter lärarexamen

Lärare i praktisk-estetiska ämnen

För flertalet lärarkategorier inom gruppen lärare i praktisk-estetiska ämnen sjönk registreringsgraden under 80-talet – kraftigast under den första hälften. Den genomsnittliga registreringsgraden för hela gruppen låg under den senare delen av 80-talet kring 55-60 procent. Registreringsgraden sjönk ytterligare något fram till mitten av 90-talet och steg sedan.

Registreringsgradens storlek liksom dess utveckling varierar dock mellan lärarkategorierna. Flertalet lärarkategorier har högre registreringsgrad än genomsnittet. Det är muskläraernas mycket låga registreringsgrad som drar ned den genomsnittliga registreringsgraden. Den låga registreringsgraden för musklärare förklaras till stor del av att den kommunala musikskolan inte ingår i lärarregistret.

Under 90-talet har registreringsgraden varit högst för lärare i trä- och metallslöjd och lärare i idrott.

Lärare som utbildats i praktiskt-estetiskt ämne inom grundskolläraryrket ingår inte här utan redovisas under grundskollärare 4-9.

Tidiga avhopp från läraryrket

Andelen avhopp kan t.ex. beräknas genom att i lärarregistret jämföra antalet lärare som återfinns i registret direkt efter examen med antalet som finns kvar i registret året därpå. Dessa tidiga avhopp kan emellertid tänkas delvis bero på svårigheter att erhålla fast tjänst eller vara av tillfällig art av andra skäl. Det kan därför vara lämpligt att studera hur många som finns i registret en något längre tid efter examen. Därvid har uppgifter som primärt tagits fram för att studera hur många som påbörjar läraryrket använts. De studier av avhopp som kunnat göras har därför sin begränsning. T.ex. har antalet examinerade som *någon gång* inom tre år efter examen börjat som lärare jämförts med antalet som finns kvar i registret det fjärde året efter examen. Härav bör man kunna få ett visst begrepp om omfattningen av tidiga avhopp från läraryrket. Det bör dock betonas att man trots det längre tidsperspektivet inte vet i vilken utsträckning det handlar om frivilliga avhopp eller om svårigheter att få en lämplig tjänst. För vissa lärare, t.ex. ettämnslärare i praktiskt-estetiskt ämne, kan det vara svårt att erhålla heltidstjänst.

De lärarkategorier som har de högsta avbrottsfrekvenserna är desamma som de som har den lägsta andelen som börjat direkt efter examen, dvs. vårdlärare och musklärare.

Uppgifterna i det följande avser examinerade läsåren 1991/92-1995/96. För mer detaljer, se tabell 2, där även vissa uppgifter för senare examensårgångar finns.

Av examinerade *grundskollärare 1-7* som börjat som lärare inom tre år efter examen (92-96 %) var det i genomsnitt 11 procent som inte fanns kvar i lärarregistret det fjärde året efter examen. Motsvarande andel för *grundskollärare 4-9* var något högre – 12 procent. Andelen varierade för grundskollärare 4-9 mellan examensårgångarna från 9 till 15 procent. Mellan 90 och 93 procent hade börjat som lärare inom tre år efter examen. (Uppgifterna för grundskollärare 4-9 omfattar ej examinerade 1991/92. Då examinerades endast ett 50-tal lärare – uppgift enbart för dessa har inte tagits fram.)

För övriga lärarkategorier är andelen som någon gång börjat som lärare i allmänhet lägre och andelen avhopp samtidigt högre. Av *gymnasielärarna i allmänna ämnen* hade mellan 78 och 84 procent börjat som lärare inom tre år efter examen. I genomsnitt 20 procent fanns inte kvar det fjärde året. En jämförelse av uppgifter över antal som registrerats inom 1-2 år och som sedan hoppat av tyder dock på att avbrottsfrekvensen fram till det fjärde året kan komma att bli lägre för senare examensårgångar. Avbrotten inom 1-2 år har nämligen minskat.

Av examinerade *lärare i yrkesämnena 1991/92-1995/96 utom vård* hade som lägst 51 procent och som högst 71 procent börjat som lärare inom tre år. (För senare examensårgångar kommer motsvarande andel att bli högre.) Andelen ej registrerade det fjärde året minskade från 24-25 procent till 10 procent. I genomsnitt över åren var andelen ej registrerade 19 procent.

Av *vårdlärarna* hade endast 19-29 procent börjat som lärare inom tre år³. Nära hälften fanns inte kvar det fjärde året.

Av *idrottslärarna* hade 83-90 procent börjat inom tre år. I genomsnitt 18 procent fanns inte kvar i registret det fjärde året. Av gruppen *bildlärare, hushållslärare och slöjdlärare* hade i genomsnitt 68-84 procent börjat inom tre år varav i genomsnitt 20 procent inte fanns kvar i registret det fjärde året.

Nära hälften av *musiklärarna* hade börjat som lärare inom tre år. I genomsnitt 38 procent fanns inte kvar det fjärde året.

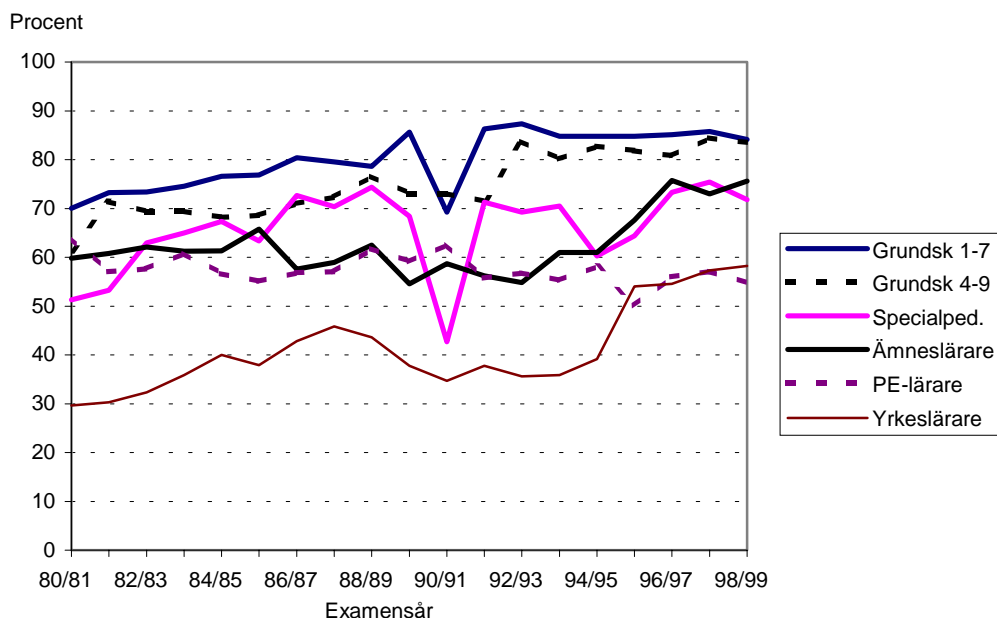
67-73 procent av *specialpedagogerna* hade någon gång inom tre år registrerats i lärarregistret. Det fjärde året hade i genomsnitt 12 procent slutat.

³Av senare årgångar har en betydligt större andel påbörjat läraryrket.

I lärarregistret 1-19 år efter examen

För var och en av examensårgångarna 1980/81–1998/99 har andelen som finns i lärarregistret 1999/00 beräknats. I diagrammet nedan redovisas dessa uppgifter. Examinerade lågstadielärare och mellanstadielärare redovisas under grundskollärare 1-7, examinerade ämneslärare från den tregrenade linjeutbildningen under 1980-talet redovisas under grundskollärare 4-9, medan annan ämneslärarutbildning – i huvudsak praktisk-pedagogisk utbildning om 40 poäng – redovisas under ämneslärare.

Andel registrerade i lärarregistret hösten 1999 av examinerade läsår 1980/81-1998/99

Anm. 1990/91 examinerades endast ett fåtal grundskollärare 1-7, vilket förklarar "doppet" i kurvan för denna lärarkategori. Även examinationen av specialpedagoger var lägre än övriga år.

Lärare i matematik/naturvetenskap

I samband med att bristen på behöriga lärare i matematik/naturvetenskap diskuterats har man funderat över om en bidragande orsak kan vara att dessa lärare är så attraktiva på arbetsmarknaden i övrigt att de i mindre utsträckning än andra lärare går till läraryrket, alternativt i högre grad lämnar läraryrket än andra lärarkategorier.

De uppgifter som tidigare (t.ex. i samband med lärarprognoser) har tagits fram över lärarbenägenhet har inte visat att så skulle vara fallet. Under de första åren

efter examen har snarare en högre andel återfunnits i lärarregistret än av ämneslärare med andra inriktningar. Detta gäller fortfarande för grundskollärare 4-9. Däremot finns tecken på att de nya gymnasielärarna med inriktning mot matematik/naturvetenskap snarare har en något lägre lärarbenägenhet än lärare med inriktning mot språk eller historia/samhälls-vetenskap. Av dem som examinerades 1995/96-1998/99 fanns 67 procent av lärarna med inriktning mot matematik/naturvetenskap i lärarregistret 1999/00 jämfört med 76 procent av lärarna i språk/historia/samhällsvetenskap.

Uppgifter för ämneslärare som examinerats 1981/82-1989/90 tyder dessutom på att en något större andel av lärarna med inriktning mot matematik/naturvetenskap lämnat yrket under 90-talet än av lärarna med inriktning mot språk eller historia/samhällsvetenskap. Observationer har dock bara kunnat göras för den del av de examinerade som uppgift om ämnesinriktning finns (drygt hälften), vilket innebär att det är osäkert om de gjorda observationerna är giltiga för samtliga examinerade.

Tabeller

Tabell 1 Antal examinerade lärare och därav andel som ett år respektive tre år efter examen arbetar som lärare

Uppgifterna om arbete som lärare avser de skolformer som ingår i lärarregistret. Dessa är: Grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, särvtv, specialskola och svenska för invandrare (SFI). Fr.o.m. Läsåret 1999/00 omfattar registret även förskoleklass och fritidshem. T.o.m. 1994/95 ingick även folkhögskolor i registret*.

Båda könen

Utbildning	Examinerade läsåret							
	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Registreringstidpunkt efter examen								
Grundskollärare 1-7	752	1114	1556	2239	2270	2428	2115	2152
registrerade 1 år senare (%)	84	82	81	78	71	77	83	84
registrerade 3 år senare (%)	87	85	82	84	85	85		
Grundskollärare 4-9 (motsv) ^{1,2}	235	492	640	842	904	1105	996	1030
registrerade 1 år senare (%)	77	80	79	77	77	74	82	83
registrerade 3 år senare (%)	77	82	82	84	84	81		
Gymnasielärare (motsv)								
kärnämnen ³	162	259	446	454	624	565	714	751
registrerade 1 år senare (%)	64	69	67	65	64	72	74	76
registrerade 3 år senare (%)	64	62	66	65	71	76		
karaktärsämnen ^{3,4} utom vård	445	455	404	299	312	175	195	94
registrerade 1 år senare (%)	54	53	39	38	51	55	65	70
registrerade 3 år senare (%)	58	51	46	41	66	68		
vårdämnen	346	323	404	194	121	155	112	100
registrerade 1 år senare (%)	19	17	17	12	10	20	32	47
registrerade 3 år senare (%)	17	11	12	14	20	39		
Lärare i praktisk-estetiska ämnen (exkl. grundskollärare 4-9)								
Totalt	481	525	380	464	413	468	415	367
registrerade 1 år senare (%)	54	56	54	55	46	47	53	55
registrerade 3 år senare (%)	58	56	53	59	51	56		
varav								
idrottslärare	113	91	72	112	104	124	103	112
registrerade 1 år senare (%)	79	74	69	78	70	56	65	64
registrerade 3 år senare (%)	79	74	82	77	64	67		
musiklärare	215	202	172	154	167	195	162	113
registrerade 1 år senare (%)	34	36	40	32	34	38	35	28
registrerade 3 år senare (%)	36	30	34	38	37	41		
bild-, hushålls- och slöjdlärare	153	232	136	198	142	149	150	142
registrerade 1 år senare (%)	65	67	63	60	42	52	63	68
registrerade 3 år senare (%)	73	72	61	64	57	66		
Specialpedagoger	540	413	342	365	379	393	427	436
registrerade 1 år senare (%)	66	62	66	50	52	58	71	72
registrerade 3 år senare (%)	65	64	66	56	62	73		

1) Inklusive inriktningar mot praktiskt-estetiskt ämne inom 4-9-läroterutbildningen.

2) Inklusive examinerade från äldre linjeutbildning till ämneslärare.

3) Exklusive praktisk-estetiska ämnen.

4) Fram t.o.m. 1993/94 ingår inte examinerade från lärarlinjen för jord-, skog- och trädgårdsämnen.

* Av de examinerade 1991/92-1993/94 fanns främst ett antal musiklärare i folkhögskolan 1994/95. Den lägre registreringsgraden år 3 för examinerade 1992/93 och 1993/94 förklaras av att folkhögskolan inte finns med i registret efter 1994/95. Även registreringsgraden för gymnasielärare i kärnämnen påverkades en aning (ca 1-2 procentenheter).

Tabell 1 forts. Antal examinerade lärare och därav andel som ett år respektive tre år efter examen arbetar som lärare

Uppgifterna om arbete som lärare avser de skolformer som ingår i lärarregistret. Dessa är: Grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, särvtv, specialskola och svenska för invandrare (SFI). Fr.o.m. Läsåret 1999/00 omfattar registret även förskoleklass och fritidshem. T.o.m. 1994/95 ingick även folkhögskolor i registret.

Kvinnor

Utbildning	Examinerade läsåret							
	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Grundskollärare 1-7	659	974	1354	1923	1931	2027	1747	1854
registrerade 1 år senare (%)	84	82	82	79	71	77	82	84
registrerade 3 år senare (%)	86	86	82	84	85	85		
Grundskollärare 4-9 (motsv) ^{1,2}	172	352	442	564	616	742	623	689
registrerade 1 år senare (%)	76	77	79	77	75	74	82	83
registrerade 3 år senare (%)	77	82	80	84	84	81		
Gymnasielärare (motsv)								
kärnämnen ³	62	100	204	209	326	324	418	445
registrerade 1 år senare (%)	69	70	70	64	64	73	75	77
registrerade 3 år senare (%)	65	60	69	61	70	77		
karaktärsämnen ^{3,4} utom vård	126	122	99	96	148	83	122	64
registrerade 1 år senare (%)	48	58	62	51	55	57	64	63
registrerade 3 år senare (%)	54	58	67	55	72	70		
vårdämnen	324	294	370	177	111	146	105	96
registrerade 1 år senare (%)	18	15	18	14	10	18	33	47
registrerade 3 år senare (%)	17	9	12	14	20	40		
Lärare i praktisk-estetiska ämnen (ej grundskollärare 4-9)								
Totalt	256	273	235	257	272	260	250	190
registrerade 1 år senare (%)	50	52	51	49	44	42	50	51
(exkl. registrerade 3 år senare (%)	52	50	48	53	53	54		
varav								
idrottslärare	58	44	34	46	54	52	44	54
registrerade 1 år senare (%)	78	80	74	83	74	46	66	65
registrerade 3 år senare (%)	79	75	85	87	67	63		
musiklärare	121	112	106	91	102	115	103	54
registrerade 1 år senare (%)	35	41	45	36	34	41	37	24
registrerade 3 år senare (%)	33	32	36	36	39	41		
bild-, hushålls- och slöjdlärare	77	117	95	120	116	93	103	82
registrerade 1 år senare (%)	55	52	51	46	39	41	57	59
registrerade 3 år senare (%)	61	58	48	52	58	65		
Specialpedagoger	502	383	306	331	345	359	389	420
registrerade 1 år senare (%)	65	62	67	50	52	57	70	72
registrerade 3 år senare (%)	64	64	66	56	61	73		

1) Inklusive inriktningar mot praktiskt-estetiskt ämne inom 4-9-läroutbildningen.

2) Inklusive examinerade från äldre linjeutbildning till ämneslärare.

3) Exklusive praktisk-estetiska ämnen.

4) Fram t.o.m. 1993/94 ingår inte examinerade från lärarlinjen för jord-, skog- och trädgårdsämnen.

Tabell 1 forts. Antal examinerade lärare och därav andel som ett år respektive tre år efter examen arbetar som lärare

Uppgifterna om arbete som lärare avser de skolformer som ingår i lärarregistret. Dessa är: Grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, särvtux, specialskola och svenska för invandrare (SFI). Fr.o.m. Läsåret 1999/00 omfattar registret även förskoleklass och fritidshem. T.o.m. 1994/95 ingick även folkhögskolor i registret.

Män

Utbildning	Examinerade läsåret							
	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Grundskollärare 1-7	93	140	202	316	339	401	368	298
registrerade 1 år senare (%)	85	79	78	76	74	78	83	84
registrerade 3 år senare (%)	90	80	85	84	85	84		
Grundskollärare 4-9 (motsv) ^{1,2}	63	140	198	278	288	363	373	341
registrerade 1 år senare (%)	79	87	80	78	79	74	83	85
registrerade 3 år senare (%)	76	84	86	84	83	81		
Gymnasielärare (motsv)								
kärnämnen ³	100	159	242	245	298	241	296	306
registrerade 1 år senare (%)	60	68	64	65	63	70	71	74
registrerade 3 år senare (%)	63	63	64	68	71	73		
karaktärsämnen ^{3,4} utom vård	319	333	305	203	164	92	73	30
registrerade 1 år senare (%)	57	51	32	32	47	54	67	87
registrerade 3 år senare (%)	59	48	39	35	62	66		
vårdämnen	22	29	34	17	10	9	7	4
registrerade 1 år senare (%)	32	31	15	0	10	44	14	50
registrerade 3 år senare (%)	27	34	6	12	20	33		
Lärare i praktisk-estetiska ämnen (ej grundskollärare 4-9)								
Totalt	225	252	145	207	141	208	165	177
registrerade 1 år senare (%)	59	61	58	62	49	54	56	59
(exkl. registrerade 3 år senare (%) varav	64	62	60	66	48	59		
idrottslärare	55	47	38	66	50	72	59	58
registrerade 1 år senare (%)	80	68	66	74	66	63	64	64
registrerade 3 år senare (%)	78	72	79	70	62	69		
musiklärare	94	90	66	63	65	80	59	59
registrerade 1 år senare (%)	33	29	32	25	34	35	31	32
registrerade 3 år senare (%)	39	27	30	41	34	41		
bild-, hushålls- och slöjdlärare	76	115	41	78	26	56	47	60
registrerade 1 år senare (%)	76	83	93	82	54	70	77	82
registrerade 3 år senare (%)	86	86	90	83	54	70		
Specialpedagoger	38	30	36	34	34	34	38	16
registrerade 1 år senare (%)	79	67	64	53	59	68	84	63
registrerade 3 år senare (%)	76	63	64	59	65	76		

1) Inklusive inriktningar mot praktiskt-estetiskt ämne inom 4-9-läroutbildningen.

2) Inklusive examinerade från äldre linjeutbildning till ämneslärare.

3) Exklusive praktisk-estetiska ämnen.

4) Fram t.o.m. 1993/94 ingår inte examinerade från lärarlinjen för jord-, skog- och trädgårdsämnen.

Tabell 2 Antal examinerade lärare och därav andel som inom olika antal år efter examen börjat arbeta som lärare samt därav andel som slutat

Uppgifterna om arbete som lärare avser de skolformer som ingår i lärarregistret. Dessa är: Grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, sårvox, specialskola och svenska för invandrare (SFI). Fr.o.m. Läsåret 1999/00 omfattar registret även förskoleklass och fritidshem. T.o.m. 1994/95 ingick även folkhögskolor i registret. Se även förklaringar på sista sidan av tabellen.

Båda könen

Utbildning	Examinerade läsåret							
	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Grundskollärare 1-7	752	1114	1556	2239	2270	2428	2115	2152
börjat inom 1 år (%)	84	82	81	78	71	77	83	84
därav andel ej registrerade år 2 (%)	9	9	10	11	8	9	7	.
börjat inom 2 år (%)	93	93	91	87	88	89	91	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	10	11	13	10	9	9	.	.
börjat inom 3 år (%)	96	95	94	92	93	93	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	11	12	13	11	10	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	97	97	96	96
därav andel ej registrerade år 6(%)	13	10	12
Grundskollärare 4-9 (motsv) ^{1,2}	235	492	640	842	904	1105	996	1030
börjat inom 1 år (%)	77	80	79	77	77	74	82	83
därav andel ej registrerade år 2 (%)	8	8	8	7	8	8	7	.
börjat inom 2 år (%)	86	89	90	86	89	87	90	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	14	12	12	7	9	11	.	.
börjat inom 3 år (%)	89	93	93	90	92	90	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	16	15	13	9	12	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	91	95	95	93
därav andel ej registrerade år 6(%)	17	10	16
Gymnasielärare (motsv) kärnämnen ³	162	259	446	454	624	565	714	751
börjat inom 1 år (%)	64	69	67	65	64	72	74	76
därav andel ej registrerade år 2 (%)	14	16	12	14	10	8	11	.
börjat inom 2 år (%)	75	80	76	72	76	81	81	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	19	25	15	16	12	11	.	.
börjat inom 3 år (%)	78	81	78	77	80	84	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	22	27	19	20	17	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	83	83	80	79
därav andel ej registrerade år 6(%)	27	29	26
karaktärsämnen ^{3,4} utom vård	445	455	404	299	312	175	195	94
börjat inom 1 år (%)	54	53	39	38	51	55	65	70
därav andel ej registrerade år 2 (%)	9	18	13	20	5	5	11	.
börjat inom 2 år (%)	65	60	49	45	65	68	77	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	16	20	18	21	7	9	.	.
börjat inom 3 år (%)	68	63	55	51	71	74	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	24	25	15	18	10	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	73	68	61	60
därav andel ej registrerade år 6(%)	29	28	16
vårdämnen	346	323	404	194	121	155	112	100
börjat inom 1 år (%)	19	17	17	12	10	20	32	47
därav andel ej registrerade år 2 (%)	46	46	47	38	50	10	25	.
börjat inom 2 år (%)	25	20	23	16	16	41	43	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	46	52	51	32	37	28	.	.
börjat inom 3 år (%)	29	22	23	19	26	51	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	47	49	51	43	42	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	30	25	26	32
därav andel ej registrerade år 6(%)	55	53	41

forts.

Tabell 2 forts. Antal examinerade lärare och därav andel som inom olika antal år efter examen börjat arbeta som lärare samt därav andel som slutat

Båda könen

Utbildning	Examinerade läsåret							
	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Lärare i praktisk-estetiska ämnen								
(ej grundskollärare 4-9)								
Totalt	481	525	380	464	413	468	415	367
börjat inom 1 år (%)	54	56	54	55	46	47	53	55
därav andel ej registrerade år 2 (%)	14	13	16	14	15	16	13	
börjat inom 2 år (%)	66	68	62	64	57	62	64	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	18	21	22	17	21	18		
börjat inom 3 år (%)	70	70	66	70	63	67	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	27	25	24	18	29	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	76	74	73	73
därav andel ej registrerade år 6(%)	28	28	28
varav								
idrottslärare	113	91	72	112	104	124	103	112
börjat inom 1 år (%)	79	74	69	78	70	56	65	64
därav andel ej registrerade år 2 (%)	8	13	2	11	14	16	9	.
börjat inom 2 år (%)	89	85	82	84	80	77	75	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	13	13	8	12	23	21	.	.
börjat inom 3 år (%)	90	85	89	87	83	83	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	15	16	13	16	29	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	94	87	90	88
därav andel ej registrerade år 6(%)	15	14	17
musiklärare	215	202	172	154	167	195	162	113
börjat inom 1 år (%)	34	36	40	32	34	38	35	28
därav andel ej registrerade år 2 (%)	25	22	25	29	11	23	25	.
börjat inom 2 år (%)	46	45	45	44	43	47	48	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	31	41	32	26	21	25	.	.
börjat inom 3 år (%)	50	48	48	50	46	53	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	43	43	35	27	38	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	60	54	56	55
därav andel ej registrerade år 6(%)	41	49	46
bild-, hushålls- och slöjdlärare	153	232	136	198	142	149	150	142
börjat inom 1 år (%)	65	67	63	60	42	52	63	68
därav andel ej registrerade år 2 (%)	12	9	17	9	22	9	8	.
börjat inom 2 år (%)	78	81	73	69	56	68	73	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	12	15	22	16	19	10	.	.
börjat inom 3 år (%)	82	84	77	75	68	73	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	23	20	22	13	21	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	87	87	85	79
därav andel ej registrerade år 6(%)	26	21	19
Specialpedagoger	540	413	342	365	379	393	427	436
börjat inom 1 år (%)	66	62	66	50	52	58	71	72
därav andel ej registrerade år 2 (%)	5	7	6	10	8	9	6	.
börjat inom 2 år (%)	70	69	70	59	61	69	80	.
därav andel ej registrerade år 3 (%)	11	12	11	13	9	10	.	.
börjat inom 3 år (%)	72	72	73	64	67	80	.	.
därav andel ej registrerade år 4 (%)	11	10	12	15	13	.	.	.
börjat inom 5 år (%)	74	75	78	70
därav andel ej registrerade år 6(%)	14	12	14

forts.

Fotnoter och förklaringar till tabell 2

Fotnoter:

- 1) Inklusive inriktningar mot praktiskt-estetiskt ämne inom 4-9-läroutbildningen.
- 2) Inklusive examinerade från äldre linjeutbildning till ämneslärare.
- 3) Exklusive praktisk-estetiska ämnen.
- 4) Fram t.o.m. 1993/94 ingår inte examinerade från lärarlinjen för jord-, skog- och trädgårdsämnen.

Förklaringar:

- 1) Andelen som börjat arbeta som lärare inom t.ex. tre år avser andelen som varit registrerad i lärarregistret vid något av mätillfällena under de tre första läsåren efter examen. Mätningen görs en vecka i oktober respektive år. Lärare som anställts för kortare tid än en månad ingår inte.
- 2) "Därav andel ej registrerade år 4" (t.ex.). År 4 avser det fjärde året *efter examen*. De som börjat som lärare direkt efter examen (år 1) har då haft tre år på sig att hoppa av. De som börjat ett år senare har haft två år på sig och de som börjat det tredje året har haft ett år på sig att hoppa av. *Andelen ej registrerade är beräknad i procent av dem som börjat som lärare, dvs. inte i procent av samtliga som examinerats.*

Avgången från läraryrket

Avgången från läraryrket i korthet

- Avgången är högre i unga år än i äldre – fränsett pensionsavgång
- Avgången har ökat sedan mitten av 80-talet
 - Ökningen skedde främst i början och mitten av 90-talet
- Ökningen bröts 1997 – avgångsfrekvensen för årgång 1996/97 av lärarregistret är lägre än för åren närmast dessförinnan
- Förändringarna under 90-talet är tydligast för de unga lärarna men syns inom de flesta åldersgrupperna
- För de unga lärarna var den genomsnittliga avgången under den senast treårsperioden (1997-1999) lägre än under fyraårsperioden dessförinnan.
- För samtliga lärare i åldrarna upp till 59 år är däremot den genomsnittliga frekvensen för de båda perioderna ungefär densamma. Detta beror bl.a. på att de yngre lärarnas andel av lärarkåren ökat (de yngre har högre avgångsfrekvens än de äldre)
- Det finns vissa skillnader mellan lärarkategorierna
 - Avgångsfrekvensen är högre för yrkeslärare, lärare i praktisk-estetiska ämnen och speciallärare än för andra lärarkategorier.
 - Avgångsfrekvens är lägst för gruppen lågstadielärare, mellanstadielärare och grundskollärare 1-7.
- Skillnaderna mellan könen är liten totalt sett
 - Inom respektive lärarkategori syns dock något större skillnader mellan könen
- Andelen lärare i åldrarna – 39 år 1994/95 som lämnat skolan inom fem år var 15 procent. Motsvarande andel av lärarna i samma ålder 1980/81 var 8 procent.
- Den kraftigaste ökningen av avgången inom fem år har skett i åldrarna 55-59 år. Mellan årgångarna 1980/81 och 1994/95 av lärarregistret har avgången ökat från 19 till 42 procent.
- Avgången inom åtta år för lärare i åldrarna –39 år har ökat från 10 till 16 procent mellan årgångarna 1980/81 och 1991/92 av lärarregistret.
- Av de lärare som var högst 39 år 1980/81 fanns i genomsnitt nära 80 procent kvar 19 år senare. Av gruppen lågstadielärare och mellanstadielärare var 84 procent kvar.

Bakgrund

SCB samlar på uppdrag av Skolverket årligen in uppgifter om antalet lärare inom olika skolformer. Uppgifterna läggs in i lärarregistret. Varje årgång av lärarregistret omfattar endast de lärare som tjänstgör eller är tjänstlediga det aktuella året. Lärare som slutat bortförs ur den aktuella årgången. Registret omfattar fr.o.m. läsåret 1995/96⁴ skolformerna grundskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, särskola, specialskola, särsvux och svenska för invandrare (SFI). Hösten 1999 insamlades även uppgifter om personal i förskoleklass och fritidshem i de fall dessa verksamheter hade gemensam rektor med grundskolan/särskolan.

Genom att jämföra olika årgångar av lärarregistret kan kvarvaron i läraryrket studeras. Uppgifter om kvarvaron i yrket brukar tas fram som underlag för prognoser över den framtida tillgången på lärare.

Under den senare hälften av 1980-talet slutade grovt räknat 9 000-10 000 (ca 7 procent) av de tjänstgörande lärarna och skolledarna från det ena året till det andra, medan ungefär lika många nya tillkom. (Uppgifterna inkluderar pensionsavgång.) Mellan hösten 1991 och hösten 1992 minskade antalet tjänster inom både grundskola, gymnasieskola och komvux. Därmed slutade ovanligt många lärare – 14 700 inklusive skolledare, motsvarande ca 11 procent. Därefter fortsatte antalet tjänster att minska, men i mindre omfattning, fram t.o.m. 1996/97. Antalet lärare som slutat efter 1992 har varierat mellan 10 900 och 11 800 per år med undantag för de två näst sista åren då något färre slutade. Under de tre senaste åren har antalet *nyregistrerade* lärare ökat kraftigt, från 11 600 hösten 1996 till 20 700 hösten 1999 (exkl. lärare i förskoleklass och fritidshem) till följd av att antalet tjänster ökat.

En stor del av dem som lämnar lärarkåren och av dem som tillkommer är obehöriga lärare. Omsättningen bland obehöriga lärare är således stor – mycket större än bland de behöriga lärarna.

Som underlag för lärarprognoser studeras emellertid kvarvaron för *behöriga lärare*. Därvid används en särskild definition på behörig lärare, nämligen att läraren definieras som behörig om denne antingen har en pedagogisk utbildning eller är tillsvidareanställd. Observera att analyserna också inkluderar tjänstlediga lärare. Övergång till tjänstledighet betraktas inte som avgång. Se vidare ”Några kommentarer till de observerade förändringarna av avgången ur lärarkåren”.

För studierna av kvarvaron har ett särskilt register framställts omfattande årgångarna 1980/81, 1985/86-1999/00. Det är således t.ex. möjligt att för årgång 1980/81 studera hur många som finns kvar 19 år senare. I det följande ska vi först studera hur avgången *från ett år till nästa år* förändrats under perioden 1985/86-1999/00. Den avgångsfrekvens som erhålls på detta sätt kan emellertid inte

⁴ Före 1995/96 omfattade registret även folkhögskola. Fram t.o.m. 1985/86 ingick även arbetsmarknadsutbildning i registret. Särskola, särsvux och specialskola ingick inte före 1984/85.

multiplieras upp för att visa den totala avgången under en längre period. Den andel som lämnat lärarkåren efter t.ex. fem år är nämligen *inte* fem gånger så stor som den andel som lämnat den efter ett år. Det beror på att de som avgått redan efter ett år till stor del består av lärare med mindre fast anknytning till yrket. Bland de som kvarstår det andra året blir därför avgången lägre. Längre fram redovisas kvarvaron efter 5, 8, 14 och 19 år för ett urval av årgångar av lärarregistret.

Avgång från ett år till nästa år

Utvecklingen 1985/86-1998/99

Den genomsnittliga avgångsfrekvensen för samtliga behöriga lärare i åldrarna upp till 59 år har ökat från 3 procent vid mitten av 80-talet till cirka 5 procent under de senaste åren. Frekvensen avser andelen av lärarregistrets samtliga lärare -59 år utom skollärdare ett visst år som finns kvar i registret året därpå⁵.

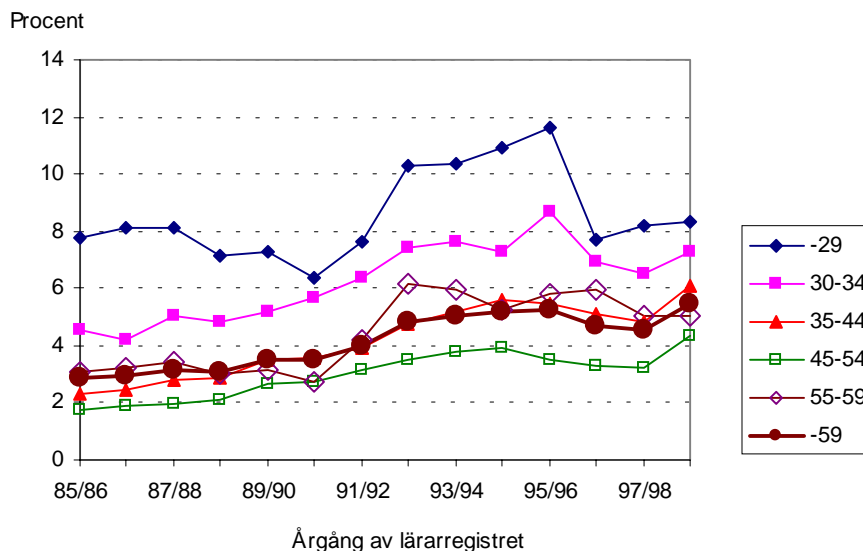
Huvuddelen av ökningen av avgångsfrekvensen inföll under första hälften av 1990-talet. Under ett par år därefter minskade avgången men steg åter för lärarkåren 1998/99. Uppskattningsvis en halv procentenhet av ökningen det sista året kan dock bero på bortfall i uppgiftsinsamlingen.

Avgångsfrekvensen varierar mellan åldrarna. Andelen avgångna är högst bland de yngre (om man bortser från pensionsavgång) och minskar med stigande ålder fram till 55-59 års ålder, då andelen avgångna ökar. Under de tre sista åren har sålunda i genomsnitt 8 procent av de behöriga lärarna i åldrarna -29 år slutat från ett år till nästa, av lärarna i åldern 50-54 år 3,5 procent och av lärarna i åldern 55-59 år drygt 5 procent.

Fram till 1995/96 ökade avgången inom alla åldersgrupper, men framförallt bland de yngre lärarna. Den därpå följande minskningen innebar emellertid att avgången i åldrarna upp till 29 år nu ligger på ungefär samma nivå som i mitten av 80-talet. För övriga åldrar ligger avgångsfrekvensen mellan 1,5 och drygt 2 gånger högre än vid mitten av 80-talet. Detta gäller den avgångsfrekvens som fås i genomsnitt för alla lärarkategorier. *För fyra av de sex kategorier av lärare som studerats är dock avgångsfrekvensen högre idag än vid mitten av 80-talet även för den yngsta åldersgruppen (-29 år).* (De kategorier detta inte gäller för är yrkeslärarna och speciallärarna, som dock har få lärare i åldrarna -29 år.) Den genomsnittliga frekvensen för de yngsta lärare är alltså trots detta oförändrad i jämförelse med mitten av 1980-talet. Detta beror på att avgångsfrekvensen varierar mellan lärarkategorierna och att kategorier med låg avgång ökat sin andel av samtliga lärare i denna åldersgrupp.

⁵Endast de skolformer som funnits med i registret alla åren ingår i studien med undantag för SFI, som ingår trots att uppgifter om SFI insamlades först fr.o.m. 1992/93. Antalet behöriga lärare inom SFI har dock utgjort endast ca 1 procent av samtliga behöriga lärare som ingår i studien.

**Andel behöriga lärare som slutat från ett år till nästa år
per åldersgrupp**

Skillnader mellan könen

Avgångsfrekvenser per kön har studerats för perioden 1991/92-1998/99.

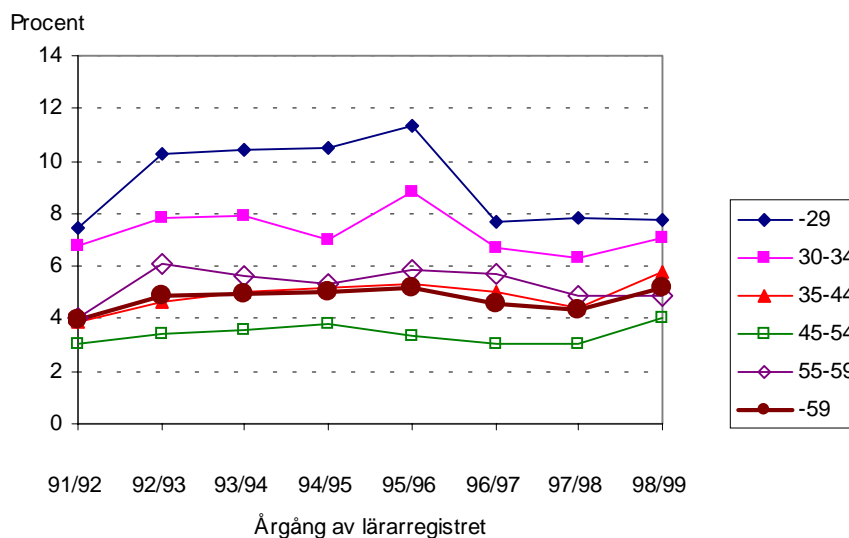
För samtliga behöriga lärare i åldrarna –59 år är skillnaden mellan könen liten. Den genomsnittliga avgångsfrekvensen förefaller dock ha ökat något mer för männen än för kvinnorna. Mellan 1991/92 och 1998/99 har den för män ökat från i genomsnitt 4 till 6 procent och för kvinnor från 4 till drygt 5 procent. Som nämnts tidigare kan dock frekvenserna 1998/99 vara något för höga pga. av bortfall. För båda könen gäller att avgången var lägre under de två näst sista åren. Avgångsfrekvensen för de tre sista årgångarna *i genomsnitt* ligger en halv procentenhet högre för män än för kvinnor. I åldersgruppen –29 år är skillnaden större – 1,5 procentenhet högre för män än för kvinnor.

Utvecklingen varierar något mellan olika åldersgrupper. För kvinnor –29 år har den lägre avgången för årgången 1996/97 inte följts av någon ökning. Avgången under de tre sista åren har istället legat på oförändrad och ungefär samma nivå som för årgången 1991/92. Utvecklingen är likartad, om än inte lika tydlig, för åldersgruppen 30-34 år. – För åldersgruppen 55-59 år ligger avgången de två sista åren något lägre än under de fem föregående åren.

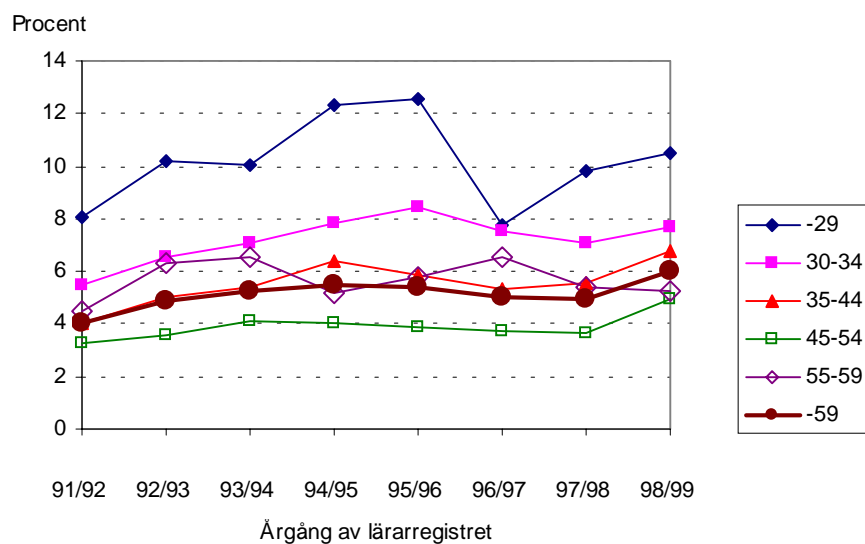
För män har avgången i åldrarna –29 år ökat igen efter den minskning som observerats för årgången 1996/97. Det är dock främst i åldrarna 35-49 år som avgången nu ligger högre än 1991/92 – drygt 1,5 gånger högre. – Liksom för

kvinnor ligger avgången för män i åldersgruppen 55-59 år de två sista åren något lägre än under de fem föregående åren.

Andel behöriga lärare som slutat från ett år till nästa år per åldersgrupp. Kvinnor

Andel behöriga lärare som slutat från ett år till nästa år per åldersgrupp. Män

Skillnader mellan olika lärarkategorier

Den allra högsta avgångsfrekvensen har gruppen ”övriga lärare”. Denna grupp består av hemspråklärare, lärare i svenska för invandrare (SFI) och lärare på ospecificerade befattningar. En högre andel än genomsnittligt har tidsbegränsade anställningar, vilket kan vara en delförklaring till den högre avgången. En annan delförklaring är att hemspråksundervisningen minskade i början av 1990-talet. Under 1990-talet slutade i genomsnitt mellan 10 och 18 procent av ”övriga lärare” i åldrarna –59 år från det ena året till det andra. För årgångarna 1986/87-1989/90 låg avgångsfrekvensen på mellan 5 och 8 procent, 1985/86 dock på 13 procent. – Det bör påpekas att frekvenserna för denna grupp troligen påverkats något av bortfall av skolor som inte lämnat in uppgifter till SCB. 1999/00 saknas uppgifter från 14 SFI-skolor.

Rangordningen för de andra lärarkategorierna är följande. Högst avgångsfrekvens har yrkeslärarna. Därefter följer lärare i praktisk-estetiska ämnen, speciallärare, gruppen ämneslärare och grundskollärare 4-9 och slutligen gruppen lågstadielärare, mellanstadielärare och grundskollärare 1-7.

Genomsnittliga avgångsfrekvenser från ett år till nästa år för behöriga lärare i åldrarna –59 år. Procent

Uppgifterna visar de genomsnittliga frekvenserna under respektive period. Variationer finns inom perioderna.

Lärarkategori	Årgångar av lärarregistret		
	1985/86-1987/88	1992/93-1995/96	1996/97-1998/99
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	2,2	3,8	3,7
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	2,2	4,2	4,6
Lärare i praktisk-estetiska ämnen	4,1	5,7	5,7
Yrkeslärare	5,6	8,1	6,3
Speciallärare	3,0	5,7	5,6
Övriga lärare	8,5	14,0	11,6
Samtliga lärare (ej skolledare)	3,0	5,1	4,9

Bortsett från övriggruppen uppvisar ämneslärare/grundskollärare 4-9 den största relativa ökningen i avgångsfrekvens. Andelen avgångna bland lärare i åldrarna – 59 år har ökat från i genomsnitt 2 procent för kåren 1985/86 till drygt 5 procent för kåren 1998/99. För lärarkåren 1997/98 var avgångsfrekvensen lägre, kring cirka 4,5 procent. Den högre frekvensen för lärarna 1998/99 kan dock vara av tillfällig art och orsakad av att antalet lärare inom kunskapslyftet minskade mellan hösten 1998 och hösten 1999. I stort sett hela ökningen i avgångsfrekvens mellan

de två sista åren faller nämligen på ämneslärare inom gymnasieskola och komvux. En del torde även kunna förklaras av bortfall i uppgiftsinsamlingen.

Ökningen i avgångsfrekvens mellan årgångarna 1985/86 och 1998/99 är lika stor för speciallärare som för ämneslärare/grundskollärare 4-9 mätt i procentenheter; drygt 3 procentenheter. Avgångsfrekvenserna varierar dock en del upp och ned för denna kategori – variationer som delvis kan bero på bortfall i uppgiftsinsamlingen. Det kan dock vara värt att lägga märke till att avgångsfrekvensen i de lägre åldrarna är mycket hög för speciallärarna. Detta kan ha samband med den minskning av specialundervisningen som pågått under 90-talet, vilken i första hand torde ha drabbat de yngsta lärarna. Flertalet av dessa torde dessutom inte ha haft speciallärarutbildning. Läsåret 1995/96 t.ex. hade endast 11 procent speciallärarutbildning av de unga (-34 år) behöriga/tillsvidareanställda lärarna som tillhörde kategorin speciallärare⁶.

För de tre sista årgångarna av lärarregistret i genomsnitt är avgångsfrekvensen för lärare – 34 år störst bland ”övriga lärare” och speciallärare, därefter kommer yrkeslärare och lärare i praktisk-estetiska ämnen med samma avgångsfrekvens och sist ämneslärare/grundskollärare 4-9 och lågstadielärare, mellanstadielärare och grundskollärare 1-7 på ungefär samma nivå.

⁶ Som speciallärare räknas i denna rapport lärare med befattning som speciallärare/specialpedagog samt lärare i sär- och specialskolor utom lärare i praktisk-estetiska ämnen och yrkesämnen.

Genomsnittliga avgångsfrekvenser från ett år till nästa år för behöriga lärare i åldrarna –34 år. Procent

Uppgifterna visar de genomsnittliga frekvenserna under respektive period.
Variationer finns inom perioderna.

Lärarkategori	-29 år			30-34 år			-34 år		
	Årgångar av lärarregistret			Årgångar av lärarregistret			Årgångar av lärarregistret		
	1985/86- 1987/88	1992/93- 1995/96	1996/97- 1998/99	1985/86- 1987/88	1992/93- 1995/96	1996/97- 1998/99	1985/86- 1987/88	1992/93- 1995/96	1996/97- 1998/99
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	5,5	8,4	6,8	2,9	5,8	5,3	3,6	7,2	6,2
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	6,1	10,0	7,2	3,8	6,5	6,5	4,8	7,8	6,8
Lärare i praktisk- estetiska ämnen	9,5	13,1	12,4	5,7	8,4	8,0	7,2	10,3	9,7
Yrkeslärare*	20,0	18,0	10,8	11,4	11,2	9,4	13,3	12,9	9,7
Speciallärare*	19,5	24,8	16,3	7,0	15,9	11,7	9,7	19,6	14,0
Övriga lärare*	16,5	29,4	27,7	11,5	22,9	21,2	13,0	25,2	23,7
Samtliga lärare (ej skolledare)	8,0	10,8	8,1	4,6	7,8	6,9	5,7	9,1	7,5

* Antalet lärare i åldrarna upp till -29 år är litet inom dessa lärarkategorier

Genomsnittliga avgångsfrekvenser (%) från ett år till nästa år för årgångarna 1996/97-1998/99 per åldersklass. Behöriga lärare

Lärarkategori	Ålder							-59
	-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	7	5	4	3	3	2	4	4
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	7	6	5	5	4	3	5	5
Lärare i praktisk-estetiska ämnen	12	8	7	5	4	3	5	6
Yrkeslärare*	11	9	8	6	5	5	8	6
Speciallärare*	16	12	9	6	5	4	6	6
Övriga lärare*	28	21	20	12	10	8	9	12
Samtliga lärare (ej skolledare)	8	7	6	5	4	3	5	5

* Antalet lärare i åldrarna upp till -29 år är litet inom dessa lärarkategorier

Skillnader mellan könen per lärarkategori

Redovisningen i det följande avser avgångsfrekvenserna för de tre sista årgångarna i genomsnitt.

Tidigare har konstaterats att skillnaden mellan män och kvinnor för hela åldersgruppen – 59 år i genomsnitt är liten, cirka en halv procentenhet. Skillnaderna varierar något mellan olika lärarkategorier. Sålunda är andelen avgångna bland manliga lågstadie-/mellanstadie-/grundskollärare 1-7 ca en procentenhet högre än bland de kvinnliga lärarna för hela gruppen –59 år i genomsnitt. Skillnaden är störst för åldersgruppen 55-59 år, knappt 2 procentenheter.

Manliga ämneslärare/grundskollärare 4-9 har i genomsnitt en halv procentenhet högre avgång än sina kvinnliga kollegor. Skillnaden är störst i åldrarna – 34 år, i genomsnitt knappt 1,5 procentenheter.

Avgången bland kvinnliga lärare i praktisk-estetiska ämnen är högre än bland männen. Det kan eventuellt bero på att ämnesinriktningen är annorlunda bland kvinnorna – (detta har inte kontrollerats). Skillnaden är störst i yngre åldrar, drygt 1,5 procentenheter högre avgång bland kvinnorna i åldrarna – 34 år i snitt.

Även bland yrkeslärarna är avgången högre för kvinnor än för män i åldrarna –59 år i genomsnitt (1,5 procentenheter). Skillnaden i avgångsfrekvens är störst i åldersgruppen 55-59 år (3 procentenheter). Här bör påpekas att kvinnliga

yrkeslärare och manliga yrkeslärare huvudsakligen undervisar inom skilda områden.

För speciallärare är avgångsfrekvensen för åldrarna –59 år för de tre årgångarna i genomsnitt densamma för män och kvinnor.

Bland övriga lärare är avgången knappt en procentenhet högre för män än för kvinnor.

Andelen kvarvarande i yrket på lång sikt

För att beräkna hur stor andel av lärarkåren som finns kvar om ett antal år framöver kan inte de observerade kvarvarofrekvenserna (eller avgångsfrekvenserna) mellan två på varann följande år användas. Ju längre tid man arbetat som lärare ju mindre troligt är det nämligen att man lämnar yrket (detta gäller lärare som är yngre än 55 år). Bland samtliga lärare ett visst år ingår även de som har mer eller mindre tillfälliga anställningar – även bland de behöriga, vilket ju är den kategori som studeras här. Vidare kan avgången vara av tillfällig art – lärare kan senare komma tillbaka och börja arbeta inom skolans värld igen.

Av de behöriga lärare som var högst 39 år 1980/81 fanns i genomsnitt 79 procent kvar 19 år senare. Av gruppen lågstadielärare och mellanstadielärare var 84 procent kvar. Lägst andel kvarvarande fanns inom gruppen Övriga lärare, 55 procent, respektive inom gruppen yrkeslärare, 40 procent.

Andelen som finns kvar efter 14 år kan studeras för två registerårgångar, nämligen 1980/81 års och 1985/86 års. I genomsnitt för samtliga lärare har andelen minskat från 84 till 81 procent.

För lärare i åldrarna –39 år har andelen som är kvar fem år senare minskat från 92 procent för lärarkåren 1980/81 till 85 procent för lärarkåren 1994/95. Ungefär lika stor andel som var kvar fem år senare av lärarna 1994/95 var av lärarna 1991/92 kvar åtta år senare (84 procent) och av lärarna 1980/81 14 år senare.

Även i högre åldrar har kvarvaron på längre sikt minskat. I åldrarna 40-49 har den genomsnittliga kvarvaron ”fem år senare” minskat från 96 procent till 90 procent och ”åtta år senare” från 92 till 87 procent mellan årgångarna 1980/81 och 1991/92 av lärarregistret.

Den kraftigaste minskningen av kvarvaron ”fem år senare” finns inom åldersgruppen 55-59 år för vilken kvarvaron minskat från 81 till 58 procent. Avgången något/några år före pensionsåldern har sålunda ökat kraftigt.

Andel kvarvarande av behöriga lärare i åldrarna upp till 39 år per lärarkategori. Procent

Lärarkategori	Kvarvarande			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
Ärgång av lärarregistret				
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7				
vt 81	94	92	88	84
vt 86	93	91	86	
ht 91	91	89		
ht 94	90			
Ämneslärare, grundskollärare 4-9				
vt 81	95	92	85	79
vt 86	90	87	80	
ht 91	89	85		
ht 94	85			
Lärare i praktisk-estetiska ämnen				
vt 81	90	86	79	75
vt 86	85	83	77	
ht 91	86	82		
ht 94	82			
Yrkeslärare				
vt 81	81	76	65	60
vt 86	78	73	66	
ht 91	78	74		
ht 94	78			
Speciallärare				
vt 81	93	92	85	79
vt 86	90	88	82	
ht 91	85	83		
ht 94	82			
Övriga lärare				
vt 81	67	62	49	45
vt 86	77	60	55	
ht 91	58	57		
ht 94	63			
Samtliga lärare				
vt 81	92	90	84	79
vt 86	89	87	81	
ht 91	87	84		
ht 94	85			

Andel kvarvarande av samtliga behöriga lärare per åldersgrupp. Procent

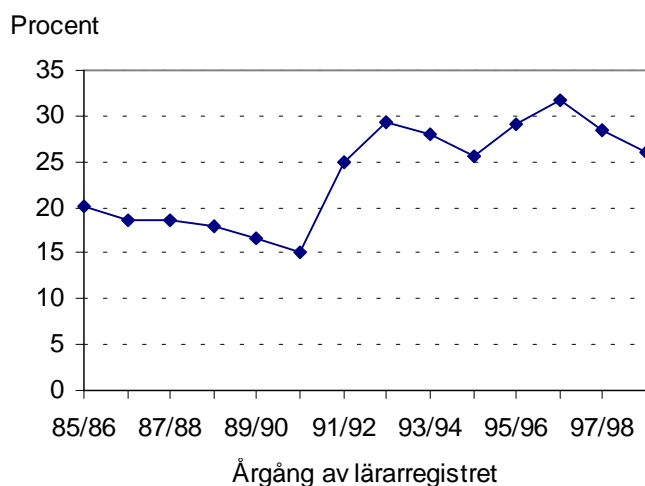
Åldersgrupp Årgång av lärar- registret	Kvarvarande			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
-29 år				
vt 81	88	86	81	78
vt 86	84	81	77	
ht 91	85	83		
ht 94	84			
30-34 år				
vt 81	93	91	85	80
vt 86	89	86	81	
ht 91	86	83		
ht 94	84			
35-39				
vt 81	94	92	85	79
vt 86	92	88	82	
ht 91	89	85		
ht 94	86			
40-44				
vt 81	95	93	84	59
vt 86	93	89	82	
ht 91	90	87		
ht 94	89			
45-49				
vt 81	95	92	65	6
vt 86	93	89	61	
ht 91	91	87		
ht 94	90			
50-54				
vt 81	93	83	11	0
vt 86	92	78	7	
ht 91	88	73		
ht 94	89			
55-59				
vt 81	81	33	1	0
vt 86	77	25	0	
ht 91	59	16		
ht 94	58			

Anm. För lärare i högre åldrar är de låga frekvenserna på lång sikt en följd av pensionsavgång.

Avgång under åren närmast före ordinarie pensionsålder

Andelen lärare i åldersgruppen 60-64 år som slutat mellan två på varann följande år har under större delen av 1990-talet legat i genomsnitt 10 procentenheter högre än under senare delen av 1980-talet. För årgångarna 1985/86-1989/90 var sålunda avgångsfrekvensen i genomsnitt 18 procent och för årgångarna 1991/92-1998/99 28 procent. (Uppgiften för årgång 1990/91 är inte helt jämförbar med uppgifterna för övriga årgångar eftersom insamlingstidpunkten ändrades från vår till höst under år 1991.)

Andel som slutat från ett år till nästa år av behöriga lärare i åldern 60-64 år

Lågstadielärarna har haft rätt att gå i pension vid 63 års ålder, men även rätt att stanna till 65 års ålder⁷. Ökningen av avgångsfrekvensen kan emellertid endast till mycket liten del förklaras av att lågstadielärarna utgjorde en något större andel av samtliga lärare i åldrarna 60-64 år under 1990-talet än under senare delen av 1980-talet. Ökningen kan heller inte förklaras av att 64-åringarna skulle utgöra en större andel av hela gruppen 60-64 år. De är endast ett par procent fler. Den största förändringen i avgångsfrekvens faller istället på åldrarna 60-62 år.

Förändringen i avgångsfrekvens är likartad för alla lärarkategorier, med undantag för gruppen ”övriga lärare” för vilka avgången vid mitten av 80-talet låg i nivå med den under 1990-talet. Då, vid mitten av 80-talet, bestod dock denna grupp 60-64 åringar av endast 50 personer.

⁷ Pensionsbestämmelserna för lågstadielärare gäller nu endast för lärare födda 1939 eller tidigare.

Några kommentarer till de observerade förändringarna av avgången ur lärarkåren

Ökningen av avgången bland unga lärare i början av 1990-talet torde åtminstone delvis bero på nedskärningarna av antalet lärartjänster inom skolan. Ett stöd för denna hypotes ges av det faktum att avgången minskade, då efterfrågan på lärare ökade mot slutet av 1990-talet.

Antalet tjänstgörande lärare och skolledare 1991/92, 1996/97 och 1999/00

Lärarna och skolledarna redovisas under den skolform där huvuddelen av deras tjänstgöring var förlagd.

Skolform	Lärare			Skolledare			Samtliga		
	1991/92	1996/97	1999/00	1991/92	1996/97	1999/00	1991/92	1996/97	1999/00
Grundskola	90278	79981	88427	2646	3652	5291	92924	83633	93718
Gymnasieskola	27176	25911	26560	1303	1269	1511	28479	27180	28071
Komvux,SSV	6160	6262	8846	458	282	471	6618	6544	9317
Särskola, särvox	3760	3681	4444	133	50	46	3893	3731	4490
Specialskola	309	313	340	14	18	16	323	331	356
Summa	127683	116148	128617	4554	5271	7335	132237	121419	135952
SFI*	..	1580	1158	..	14	22	..	1594	1180

* Uppgifter om svenska för invandrare (SFI) började insamlas först 1992/93.

Om man bortser från den tillfälliga ökningen av avgången 1992/93-1995/96 kvarstår dock det faktum att avgången ökat i jämförelse med mitten av 1980-talet. Denna ökning skulle kunna bero på förändrade arbetsförhållanden i skolan, men kanske även på en ökad efterfrågan på lärare på arbetsmarknaden i övrigt. Dessutom har de nya grundskollärarna i jämförelse med lågstadielärare och mellanstadielärare en utbildning som går mer på ämnesdjup än på ämnesbredd, vilket eventuellt kan ha bidragit till att de har större möjligheter på arbetsmarknaden utanför skolan. (Om det är "push" eller "pull" som gäller skulle i viss mån kunna belysas via andra registerbearbetningar, t.ex. genom att studera inkomsten före och efter det att lärarna lämnat undervisningssektorn.)

Ökningen av avgången bland 60-64-åringarna efter det att lärarna blev kommunalt anställda kan ha samband med särskilda erbjudanden om att gå i pension i förtid. Staten åtog sig nämligen att under en övergångstid betala pensionerna, vilket kan ha bidragit till att kommunerna ville passa på att utnyttja detta. Avgången bland 60-64-åringarna är dock fortfarande hög, även om ökningen avstannat (se diagram på föregående sida).

Avgången kan möjligen fortsätta att öka överlag. Andelen tjänstlediga lärare har nämligen ökat. Tjänstledighet kan vara ett första steg på vägen att lämna lärarkåren, antingen för ett annat arbete eller för sjukpension eller förtida pensionsuttag. Mellan 1996/97 och 1999/00 har andelen tjänstlediga ökat från 5,6

till 6,7 procent av samtliga lärare och skolledare (lärare i förskola och fritidshem exkluderade). Bland *behöriga lärare* inkl. tillsvidareanställda men exkl. skolledare har motsvarande andel ökat från 6,0 procent till 7,7 procent. I sistnämnda jämförelse har även lärare med tjänstebenenämningar som förskollärare, barnskötare, fritidsledare och fritidspedagog frånräknats (nya tjänstebenenämningar fr.o.m. 1999/00). Tjänstledigheten har ökat inom i stort sett alla åldrar. Störst är ökningen i åldersgruppen 60-64 år (från 5,7 till 8,4 procent). Andelen tjänstlediga är dock fortfarande högst i de lägre åldrarna, -29 år, 30-34 år och 35-39 år (ca 10, 16 respektive 11 procent), med all sannolikhet främst beroende på föräldraledighet.

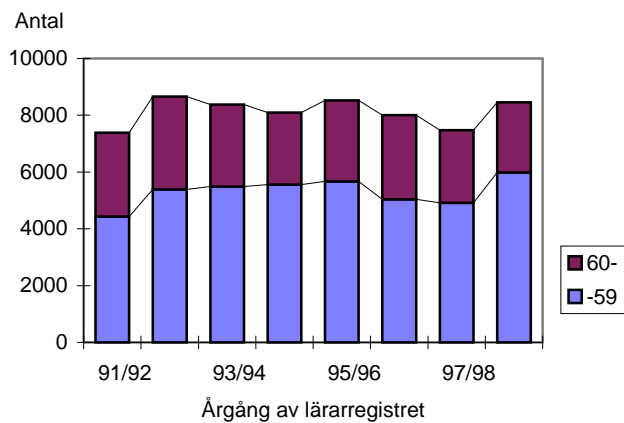
Antalet lärare som slutat inom ett respektive inom fem år

Av de behöriga lärarna inklusive tillsvidareanställda men exklusive skolledare har *varje år* under perioden 1992-1999 mellan 7 400 och 8 700 slutat. Antalet lärare av en registerårgång som slutat *inom fem år* är dock inte fem gånger så stort utan ungefär 3 –3,5 gånger så stort. De som slutat inom ett år utgör 6-7 procent av samtliga lärare och de som slutat inom fem år 22-23 procent.

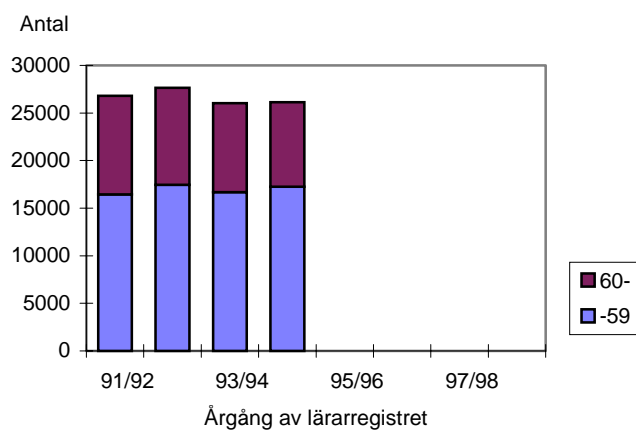
De lärare som slutar efter 60-årsåldern gör det troligen oftast för att gå i pension. Dessa lärare har utgjort en betydande del av samtliga som slutat under 1990-talet, men inte den övervägande delen. Av samtliga lärare som slutat *inom ett år* har andelen äldre än 60 år varierat mellan 29 och 40 procent under perioden 1992-1999 (29 procent det sista året). Av dem som slutat *inom fem år*, då således i stort sett alla uppnått pensionsåldern⁸, har andelen minskat från 39 till 34 procent mellan årgångarna 1991/92 och 1994/95 av lärarregistret.

⁸ Uppgiften om ålder avser åldern vid årets slut, medan mättdpunkten i lärarregistret är i oktober (fr.o.m. hösten 1991).

Antal behöriga lärare som slutat från ett år till nästa år per åldersgrupp

Antal behöriga lärare som slutat inom fem år per åldersgrupp

Återgång i yrket

Som tidigare berörts kan man inte enbart utifrån den *årliga* avgången och dess förändringar dra slutsatser om hur många av dagens lärare som kommer att finnas i tjänst om ett antal år framöver. Många av dem som slutar återgår i tjänst senare. Två exempel på detta har tagits fram.

Av de behöriga lärarna 1985/86 som var högst 59 år (exkl. skolledare, SYO och korttidsanställda) hade nära 3 400 slutat ett år senare. Av dessa återfanns cirka en tredjedel i registret två-tre år efter avgångsåret. Andelen som kom tillbaka var i lägre åldrar något högre än genomsnittligt.

Av de behöriga lärarna 1995/96 som var högst 59 år (exkl. skolledare, SYO och korttidsanställda) hade nära 5 700 slutat ett år senare. Andelen som återfanns i registret två-tre år efter avgångsåret var ungefär lika stor som bland de lärare som slutade 1986. Bland de yngre var andelen som kom tillbaka dock högre än tio år tidigare.

Antal behöriga lärare som slutat mellan 1985/86 och 1986/87 och som senare kommit tillbaka

Ålder 1985	Antal som slutat	Därav andel (%) åter i registret		
		1987	1988	1989
- 59	3367	26	32	36
- 34	1270	31	38	43
- 29	563	30	34	40

Antal behöriga lärare som slutat mellan 1995/96 och 1996/97 och som senare kommit tillbaka

Ålder 1995	Antal som slutat	Därav andel (%) åter i registret		
		1997	1998	1999
- 59	5676	24	32	37
- 34	1450	31	40	46
- 29	814	34	44	50

Ett par andra exempel på återgång i yrket kan nämnas, men med utgångspunkt från lärare som tillkommit i lärarregistret sedan närmast föregående år. 1) Av totalt cirka 12 400 nytillkomna behöriga lärare 1999/00, dvs. lärare som inte fanns i lärarregistret 1998/99, hade drygt 3 700 varit aktiva någon gång tidigare. 2) Av totalt cirka 5 300 nytillkomna behöriga lärare 1989/90 hade 2 400 varit registrerade antingen 1980/81 eller något av åren 1985/86 – 1987/88. (För lärare 1989/90 finns inte uppgift om aktiva år.)

Nedan görs jämförelser av avgång och nytillskott *netto* för femårsperioden 1994/95 –1999/00. Jämförelsen avser endast lärare med pedagogisk utbildning. Tillsvidareanställda lärare som saknar pedagogisk utbildning *ingår inte*.

Av jämförelsen framgår t.ex. att av lärarna i åldrarna –49 år 1994/95 hade närmare 7 600 slutat fram till 1999/00. Samtidigt hade 6 850 behöriga lärare i samma ålder, som inte var helt nyexaminerade, tillkommit. Det kan vara fråga om lärare som kommit tillbaka eller om lärare som examinerats före 1994 men som börjat som lärare senare än 1994.

Avgång och nytillskott i lärarkåren mellan 1994/95 och 1999/00 Skolledare ingår ej

Ålder 1994	Samtliga behöriga ¹⁾ 1994	Därav ej kvar 1999	Nyttillkomna 1999 ²⁾			Samtliga behöriga ^{1) 2)} 1999
			Totalt	Examinerade 1994-1999	Övriga	
-24	852	129	9169	8999	170	9892
25-29	4400	601	4886	3878	1008	8685
30-34	6661	986	3307	1917	1390	8982
35-39	11052	1449	3239	1650	1589	12842
40-44	18467	1936	2792	1305	1487	19323
45-49	25333	2478	1983	773	1210	24838
50-54	21760	2368	1162	244	918	20554
55-59	14814	6240	408	52	356	8982
60-64	8640	8357	38	3	35	321
65-	350	341	16	2	14	25
Totalt	112329	24885	27000	18823	8177	114444
därav						
-49	66765	7579	25376	18522	6854	84562
-54	88525	9947	26538	18766	7772	105116
-59	103339	16187	26946	18818	8128	114098

1) Exklusive tillsvidareanställda som saknar pedagogisk utbildning

2) Efter ålder 1994

Tabeller: Kvarvaro efter 5, 8, 14 samt 19 år för behöriga lärare per lärarkategori och ålder. Procent

Anm. Angående indelningen i lärarkategorier, se bilaga med definitioner.

Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7

Åldersgrupp	Kvar			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
Årgång av lärarregistret				
-29 år				
vt 81	91	90	87	84
vt 86	89	87	84	
ht 91	88	88		
ht 94	89			
30-34 år				
vt 81	95	93	89	85
vt 86	92	91	87	
ht 91	90	87		
ht 94	90			
35-39				
vt 81	96	94	89	85
vt 86	94	92	87	
ht 91	92	90		
ht 94	90			
40-44				
vt 81	96	95	88	63
vt 86	95	93	87	
ht 91	93	91		
ht 94	93			
45-49				
vt 81	96	94	66	5
vt 86	95	92	66	
ht 91	94	90		
ht 94	92			
50-54				
vt 81	94	81	7	0
vt 86	93	79	5	
ht 91	92	78		
ht 94	92			
55-59				
vt 81	76	24	19	0
vt 86	69	19	0	
ht 91	56	12		
ht 94	58			

Ämneslärare, grundskollärare 4-9

Åldersgrupp	Kvar			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
Ärgång av lärar- registret				
-29 år				
vt 81	92	89	81	75
vt 86	86	83	76	
ht 91	88	84		
ht 94	82			
30-34 år				
vt 81	95	92	85	80
vt 86	89	85	77	
ht 91	89	85		
ht 94	85			
35-39				
vt 81	96	93	86	78
vt 86	92	89	82	
ht 91	89	85		
ht 94	87			
40-44				
vt 81	96	94	85	60
vt 86	93	90	81	
ht 91	91	88		
ht 94	88			
45-49				
vt 81	96	93	70	9
vt 86	94	89	62	
ht 91	92	87		
ht 94	91			
50-54				
vt 81	94	87	14	0
vt 86	93	80	9	
ht 91	90	75		
ht 94	90			
55-59				
vt 81	84	42	1	0
vt 86	84	30	1	
ht 91	64	19		
ht 94	61			

Lärare i praktisk-estetiska ämnen

Åldersgrupp	Kvar			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
Ärgång av lärar- registret				
-29 år				
vt 81	84	80	72	69
vt 86	80	78	72	
ht 91	82	79		
ht 94	80			
30-34 år				
vt 81	91	88	83	78
vt 86	85	82	76	
ht 91	85	82		
ht 94	80			
35-39				
vt 81	93	89	83	78
vt 86	89	87	81	
ht 91	89	84		
ht 94	85			
40-44				
vt 81	94	91	83	58
vt 86	92	88	81	
ht 91	91	87		
ht 94	88			
45-49				
vt 81	92	87	60	6
vt 86	93	89	60	
ht 91	91	87		
ht 94	90			
50-54				
vt 81	91	79	9	0
vt 86	90	75	7	
ht 91	89	73		
ht 94	89			
55-59				
vt 81	77	29	0	0
vt 86	75	24	0	
ht 91	59	16		
ht 94	57			

Yrkeslärare

Åldersgrupp	Kvar			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
<hr/>				
-29 år				
vt 81	69	65	57	61
vt 86	62	65	65	
ht 91	68	66		
ht 94	63			
30-34 år				
vt 81	80	74	62	57
vt 86	76	71	64	
ht 91	80	75		
ht 94	76			
35-39				
vt 81	84	79	69	62
vt 86	82	75	67	
ht 91	79	75		
ht 94	81			
40-44				
vt 81	87	84	72	43
vt 86	87	80	69	
ht 91	79	75		
ht 94	81			
45-49				
vt 81	91	88	52	4
vt 86	88	83	48	
ht 91	82	78		
ht 94	83			
50-54				
vt 81	91	83	8	0
vt 86	90	71	6	
ht 91	79	61		
ht 94	82			
55-59				
vt 81	83	31	1	0
vt 86	79	25	0	
ht 91	51	14		
ht 94	51			

Speciallärare, specialpedagoger

Åldersgrupp	Kvar			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
Ärgång av lärar- registret				
-29 år				
vt 81	87	86	82	78
vt 86	78	77	78	
ht 91	72	74		
ht 94	75			
30-34 år				
vt 81	93	92	85	79
vt 86	89	88	82	
ht 91	78	78		
ht 94	77			
35-39				
vt 81	96	94	87	80
vt 86	92	90	82	
ht 91	88	85		
ht 94	86			
40-44				
vt 81	96	95	86	60
vt 86	94	90	83	
ht 91	90	86		
ht 94	87			
45-49				
vt 81	96	93	65	6
vt 86	95	90	62	
ht 91	90	85		
ht 94	88			
50-54				
vt 81	94	86	12	0
vt 86	93	77	6	
ht 91	88	73		
ht 94	87			
55-59				
vt 81	85	36	1	0
vt 86	80	28	0	
ht 91	60	16		
ht 94	58			

Övriga lärare

Åldersgrupp	Kvar			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
Ärgång av lärar- registret				
-29 år				
vt 81	52	47	37	36
vt 86	70	48	49	
ht 91	44	47		
ht 94	56			
30-34 år				
vt 81	73	66	52	48
vt 86	77	60	54	
ht 91	53	51		
ht 94	61			
35-39				
vt 81	77	72	57	53
vt 86	80	64	58	
ht 91	64	63		
ht 94	67			
40-44				
vt 81	78	74	56	38
vt 86	81	69	60	
ht 91	65	63		
ht 94	76			
45-49				
vt 81	76	66	37	7
vt 86	78	70	47	
ht 91	72	67		
ht 94	77			
50-54				
vt 81	74	60	9	0
vt 86	83	56	10	
ht 91	71	59		
ht 94	79			
55-59				
vt 81	71	27	0	0
vt 86	66	25	0	
ht 91	46	23		
ht 94	56			

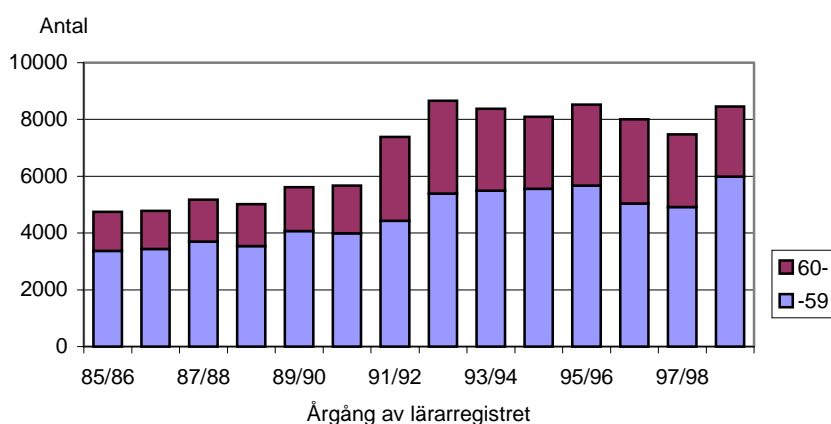
Samtliga behöriga lärare exklusive skolledare, SYO, korttidsanställda

Åldersgrupp Ärgång av lärar- registret	Kvarvarande			
	5 år senare	8 år senare	14 år senare	19 år senare
-29 år				
vt 81	88	86	81	78
vt 86	84	81	77	
ht 91	85	83		
ht 94	84			
30-34 år				
vt 81	93	91	85	80
vt 86	89	86	81	
ht 91	86	83		
ht 94	84			
35-39				
vt 81	94	92	85	79
vt 86	92	88	82	
ht 91	89	85		
ht 94	86			
40-44				
vt 81	95	93	84	59
vt 86	93	89	82	
ht 91	90	87		
ht 94	89			
45-49				
vt 81	95	92	65	6
vt 86	93	89	61	
ht 91	91	87		
ht 94	90			
50-54				
vt 81	93	83	11	0
vt 86	92	78	7	
ht 91	88	73		
ht 94	89			
55-59				
vt 81	81	33	1	0
vt 86	77	25	0	
ht 91	59	16		
ht 94	58			

Pensionsavgång och annan avgång efter 60 års ålder

Antalet behöriga lärare som slutar från ett år till nästa år har under 1990-talet varit betydligt större än under den senare hälften av 1980-talet. Lärare som är över 60 år när de slutar har under 1990-talet utgjort en större andel av dem som slutar än under 1980-talet. Det beror dels på att andelen lärare som är över 60 år ökat, dels på att avgången några år före pensionsåldern ökat.

Antal behöriga lärare som slutat från ett år till nästa år per åldersgrupp

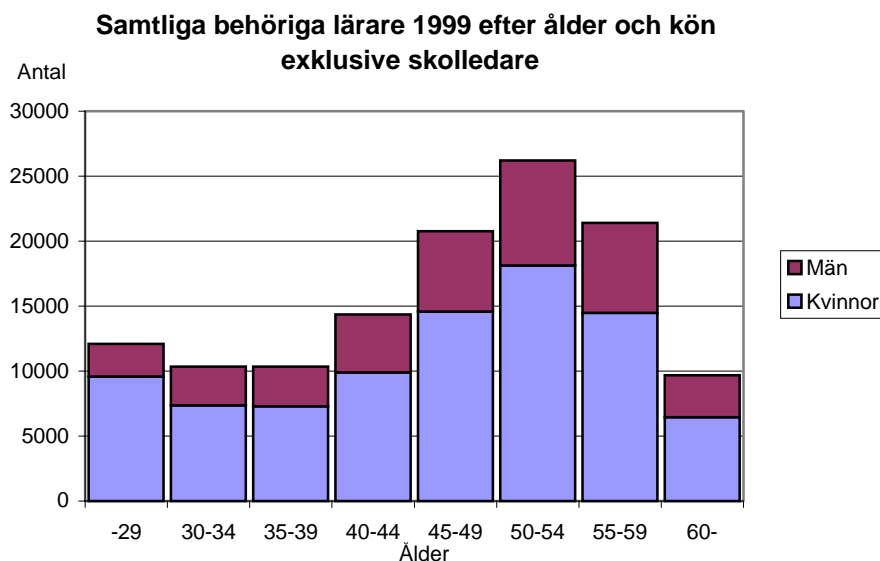

Framtida pensionsavgång och annan avgång efter 60 års ålder

Nära hälften (46 %) av lärarna hösten 1999 var 50 år eller äldre. Huvuddelen av dessa har sålunda gått i pension inom 15 år. Av dem som var 45-49 år kommer en del att ha gått i pension före 65 års ålder.

Beräkningar har gjorts av hur många av dagens behöriga lärare som kommer att sluta efter 60 års ålder. Beräkningarna sträcker sig fram till år 2015 och omfattar alla som 1999 var 45 år eller äldre. Lärare som slutar före 60 års ålder har frånräknats.

I fortsättningen benämns all avgång efter 60 års ålder ”pensionsavgång”.

Den närmaste femårsperioden kommer pensionsavgången att i genomsnitt överstiga föregående femårsperiod med sju procent. Sammanlagt beräknas cirka 14 400 lärare pensioneras perioden 2000-2004 jämfört med cirka 13400 perioden innan. Efterföljande femårsperiod blir pensionsavgången som störst och överstiger perioden 1995-1999 med 42 procent. Sammanlagt 19 000 lärare pensioneras då. Även den tredje femårsperioden, 2010-2014, är pensionsavgången hög. Den ligger då 35 procent högre än 1995-1999. Enligt beräkningarna kommer pensionsavgången att bli som allra störst åren 2007-2011 – i genomsnitt 46 procent högre än under perioden 1995-1999. Troligen kommer dock fortfarande annan årlig avgång än pensionsavgång att vara högre (inräknat nytillkomna behöriga lärare som slutar).

Frånsett gruppen ”övriga lärare” som endast omfattar ett mindre antal lärare beräknas pensionsavgången öka mest inom gruppen *lågstadielärare, mellanstadielärare och grundskollärare 1-7*. Den sista femårsperioden beräknas den bli mer än dubbelt så stor som 1995-1999.

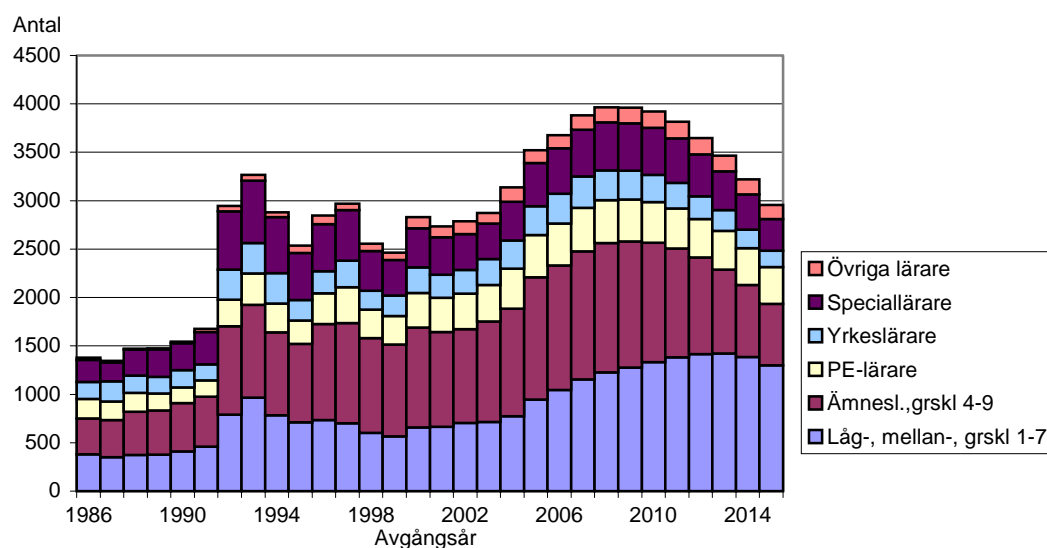
För gruppen *ämneslärare och grundskollärare 4-9* blir pensionsavgången som störst perioden 2005-2009, 37 procent högre än 1995-1999. Dessa pensionsavgångar inträffar samtidigt som behovet av denna lärargrupp beräknas bli som störst. I början av perioden är antalet elever på grundskolans högstadium som störst – i slutet av perioden som störst i gymnasieskolan.

Pensionsavgång och annan avgång efter 60 års ålder
Sammanlagd avgång per femårsperiod för behöriga lärare
Beräkningar fr.o.m. år 2000

Lärarkategori	1990-1994	1995-1999	2000-2004	2005-2009	2010-2014
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	3410	3311	3514	5646	6935
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	3741	4766	5130	6517	4963
Lärare i praktisk- estetiska ämnen	1225	1521	1870	2192	2014
Yrkeslärare	1286	1117	1303	1535	1192
Speciallärare	2434	2274	1928	2379	2137
Övriga lärare	216	382	621	737	828
Samtliga lärare (ej skolledare)	12312	13371	14366	19007	18069
----- därav 65 år eller äldre			4713	6452	7053

Anm. Indelningen i lärarkategorier avviker en del från den indelning som används i Skolverkets rapporter "Barnomsorg och skola i siffror". Bl.a. räknas här, till skillnad från i Skolverkets rapporter, huvuddelen av lärarna i särskola och specialskola till gruppen speciallärare. Se vidare bilaga med definitioner.

**Pensionsavgång och annan avgång
efter 60 års ålder**

För lärare i *praktisk-estetiska ämnen* infaller ökningen av pensionsavgångarna tidigare än för övriga grupper. Redan perioden 2000-2004 är pensionsavgången 23 procent högre än 1995-1999. Den blir som störst efterföljande period, 44 procent högre än 1995-1999.

Pensionsavgångarna bland *yrkeslärarna* blir som störst under den andra femårsperioden, 37 procent högre än 1995-1999.

Utvecklingen av pensionsavgångarna bland *speciallärarna* skiljer sig från övriga grupper. Pensionsavgången beräknas den närmaste femårsperioden bli mindre än tidigare, men ökar sedan igen under den andra femårsperioden.

Pensionsavgången som andel av hela lärarkåren

I vilken mån pensionsavgången utgör ett problem beror dels på utvecklingen av det totala behovet av lärare, dels på hur stor andel av lärarkåren som går i pension. Även om avgången bland speciallärarna faktiskt väntas minska den närmaste tiden så är det ändå bland dessa lärare som pensionsavgången utgör den största andelen av lärarkåren.

Fram t.o.m. år 2009 beräknas 27 procent av 1999 års lärarkår ha gått i pension. Därtill kommer avgång från lärarkåren före 60 års ålder. Av speciallärarna beräknas 37 procent ha gått i pension fram t.o.m. år 2009. Mer än hälften har pensionerats t.o.m. år 2014.

År 2014 har i genomsnitt drygt 40 procent av 1999 års lärarkår gått i pension. Så mycket som drygt 20 procent av dem som då är 61 år eller äldre har dock lämnat lärarkåren *före* 60 års ålder under perioden 2000-2014. Om man inräknar dessa så har mer än hälften (54 procent) av 1999 års behöriga lärare gått i pension/lämnat läraryrket. Därtill kommer avgång bland lärare som 1999 var yngre än 46 år.

Beräknad ackumulerad pensionsavgång i procent av hela lärarkåren
Behöriga lärare inkl. lärare som var tjänstlediga hösten 1999

Lärarkategori	Samtliga 1999	Därav avgångna t.o.m.			Andel avgångna t.o.m.		
		2004	2009	2014	2004	2009	2014
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	43375	3514	9160	16095	8	21	37
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	36461	5130	11647	16609	14	32	46
Lärare i praktisk- estetiska ämnen	16867	1870	4062	6076	11	24	36
Yrkeslärare	8686	1303	2838	4031	15	33	46
Speciallärare	11784	1928	4307	6444	16	37	55
Övriga lärare	8044	621	1358	2186	8	17	27
Samtliga lärare (ej skolledare)	125217	14366	33372	51441	11	27	41

Anm. Indelningen i lärarkategorier avviker en del från den indelning som används i Skolverkets rapporter "Barnomsorg och skola i siffror". Bl.a. räknas här, till skillnad från i Skolverkets rapporter, huvuddelen av lärarna i särskola och specialskola till gruppen speciallärare. Se vidare bilaga med definitioner.

Beräkningsmetod och antaganden

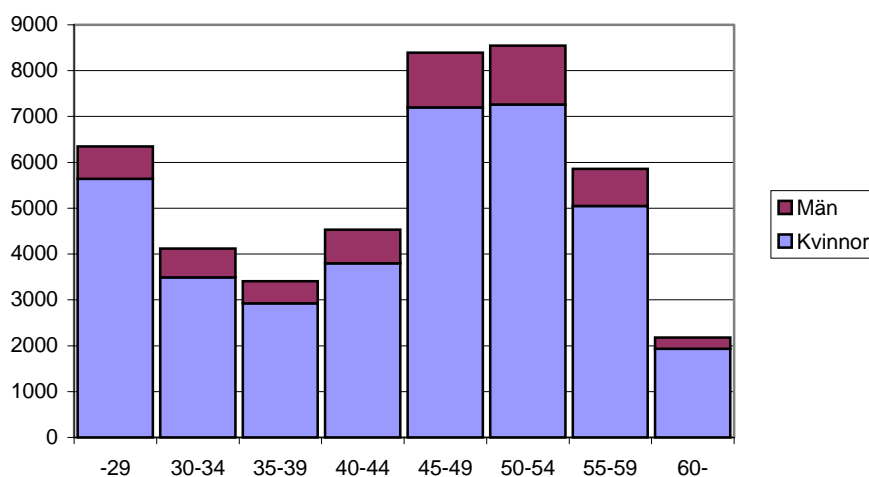
Pensionsavgången har beräknats genom att subtrahera antalet kvarvarande lärare som är 61 år eller äldre från antalet lärare som var 60 år eller äldre året innan. Lärare som är 45 år eller äldre har skrivits fram ett år i taget i ettårsklasser. Antagandena om kvarvarofrekvenser grundas på genomsnittet av värdena för de tre senaste årgångarna av lärarregistret. För de närmaste fem åren i prognosen har de observerade genomsnittliga värdena avseende kvarvaro det första året, det andra året osv. upp till det femte året efter registeråret använts. För kvarvaron därefter används en skattad årlig kvarvarofrekvens som också utgår från de observerade värdena för de tre sista årgångarna av registret. En bedömning av rimligheten av den totala kvarvaron på lång sikt har gjorts genom avstämning mot de frekvenser som kunnat observeras avseende kvarvaro efter 8 respektive 14 år. - För åldrarna fr.o.m. 60 år har dock den observerade genomsnittliga kvarvarofrekvensen efter ett år använts genomgående.

Bilagor:

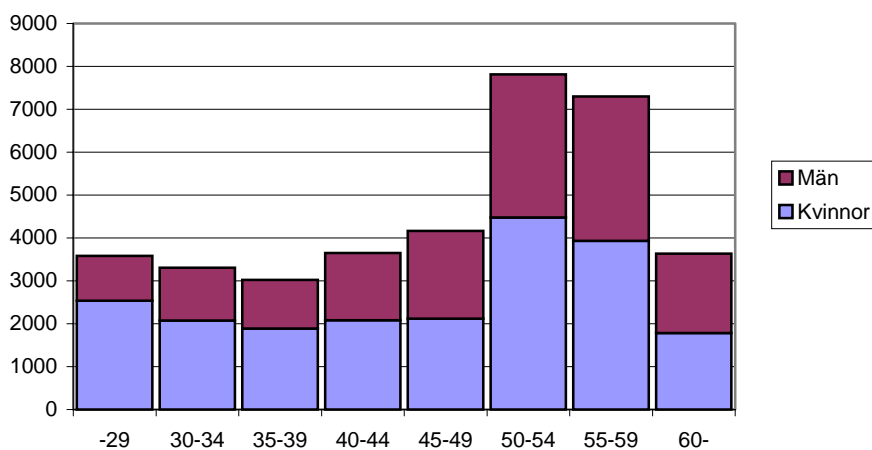
- Behöriga lärare hösten 1999 efter kön och ålder (diagram och tabell)
- Årlig pensionsavgång per lärarkategori

Bilaga 1 Behöriga lärare hösten 1999 efter kön och ålder

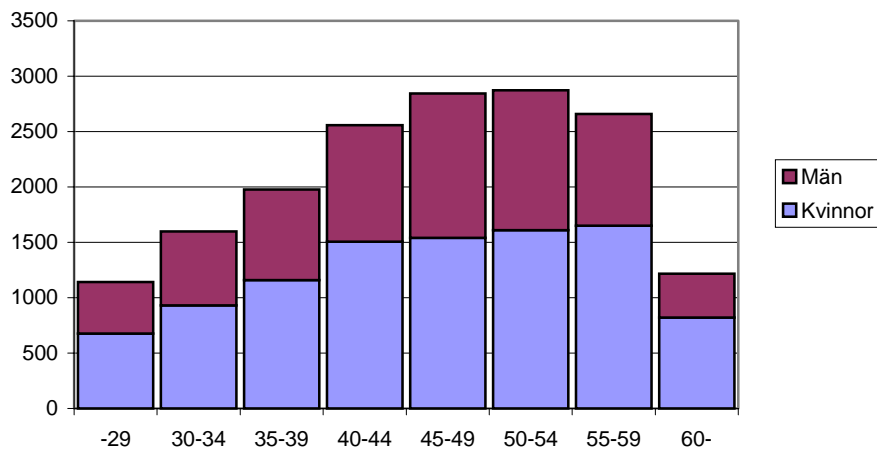
Lågstadielärare, mellanstadielärare och grundskollärare
1-7

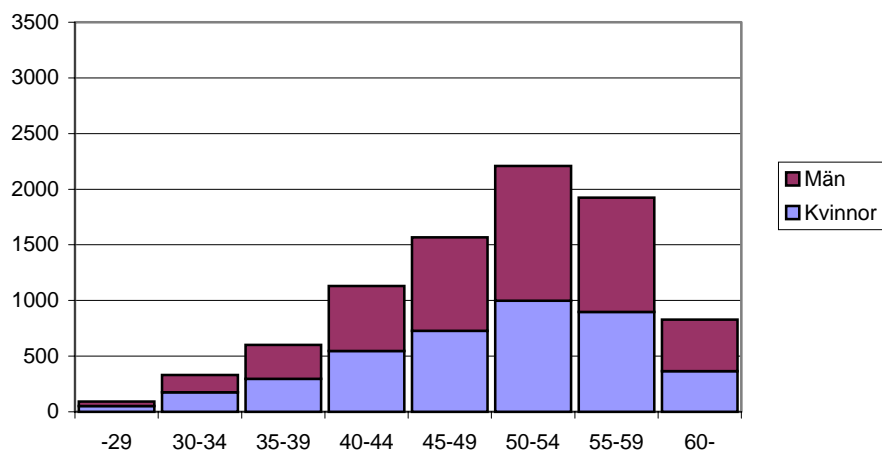
Ämneslärare och grundskollärare 4-9

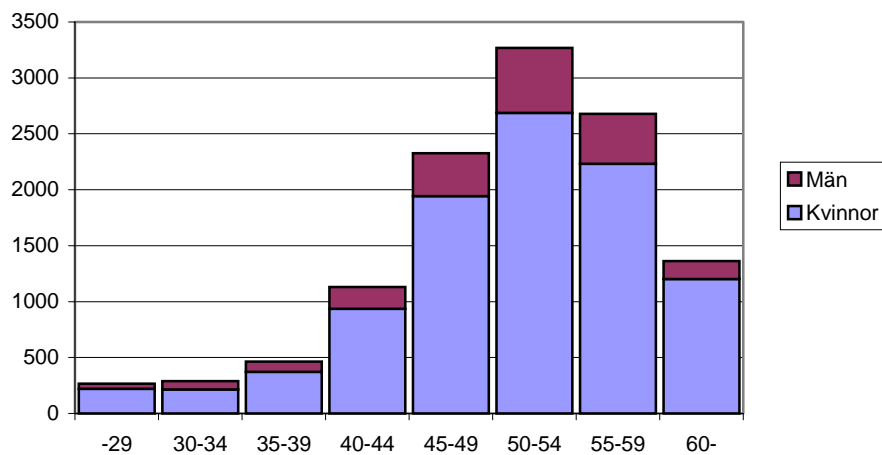
Lärare i praktisk-estetiska ämnen

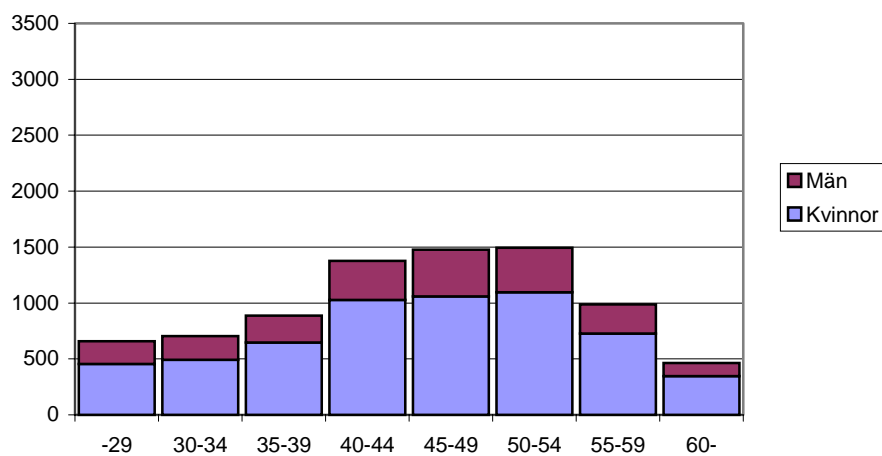
Lärare i yrkesämnen

Speciallärare

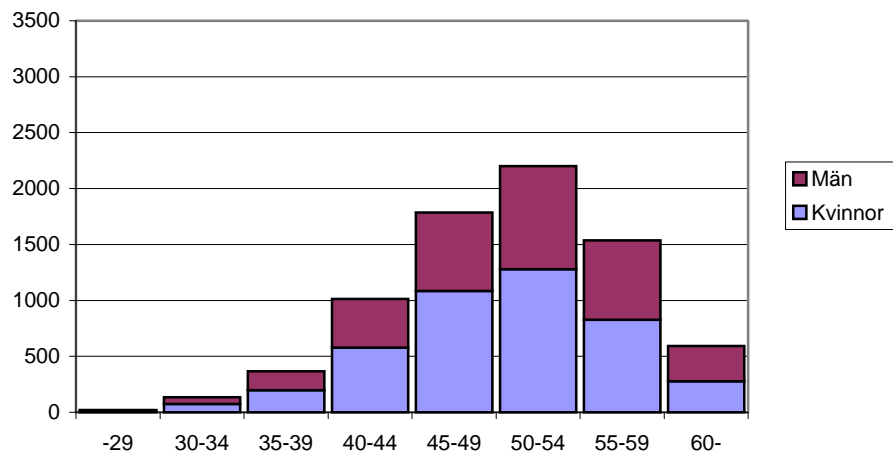

Övriga lärare

Skolledare

Behöriga⁹ lärare hösten 1999 per lärarkategori, kön och ålder i grundskola, gymnasieskola, särskola, specialskola, komvux, särvox, SFI
Inklusive tjänstlediga lärare¹⁰

Lärarkategori	Kön	Ålder								Totalt
		-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-	
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7										
	Kvinnor	5639	3488	2927	3800	7199	7259	5047	1933	37292
	Män	711	628	481	728	1191	1290	811	243	6083
	Summa	6350	4116	3408	4528	8390	8549	5858	2176	43375
Ämneslärare, grundskollärare 4-9										
	Kvinnor	2537	2075	1886	2083	2120	4480	3933	1786	20900
	Män	1043	1232	1133	1565	2043	3335	3363	1847	15561
	Summa	3580	3307	3019	3648	4163	7815	7296	3633	36461
Lärare i praktisk-estetiska ämnen										
	Kvinnor	677	930	1159	1505	1541	1611	1649	821	9893
	Män	466	669	818	1052	1303	1261	1009	396	6974
	Summa	1143	1599	1977	2557	2844	2872	2658	1217	16867
Yrkeslärare										
	Kvinnor	52	176	297	547	729	999	898	365	4063
	Män	41	155	304	584	839	1211	1027	462	4623
	Summa	93	331	601	1131	1568	2210	1925	827	8686
Speciallärare										
	Kvinnor	221	215	372	937	1944	2688	2232	1203	9812
	Män	46	75	91	194	382	579	447	158	1972
	Summa	267	290	463	1131	2326	3267	2679	1361	11784
Övriga lärare										
	Kvinnor	456	491	647	1026	1058	1097	728	346	5849
	Män	201	213	239	350	420	396	258	118	2195
	Summa	657	704	886	1376	1478	1493	986	464	8044
Summa										
	Kvinnor	9582	7375	7288	9898	14591	18134	14487	6454	87809
	Män	2508	2972	3066	4473	6178	8072	6915	3224	37408
	Summa	12090	10347	10354	14371	20769	26206	21402	9678	125217
Skolledare										
	Kvinnor	12	74	198	577	1085	1279	828	279	4332
	Män	9	61	169	437	700	923	710	313	3322
	Summa	21	135	367	1014	1785	2202	1538	592	7654
Totalt										
	Kvinnor	9594	7449	7486	10475	15676	19413	15315	6733	92141
	Män	2517	3033	3235	4910	6878	8995	7625	3537	40730
	Summa	12111	10482	10721	15385	22554	28408	22940	10270	132871

⁹ Lärare med pedagogisk utbildning eller tillsvidareanställning.

¹⁰ Av samtliga behöriga lärare, 132 871, var 9 658 tjänstlediga.

Bilaga 2 Årlig pensionsavgång per lärarkategori

Pensionsavgång och annan avgång efter 60 års ålder åren 1986-1999

Lärarkategori	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	381	351	375	378	411	461	789
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	368	384	445	456	498	513	915
Lärare i praktisk- estetiska ämnen	202	190	196	174	163	170	272
Yrkeslärare	176	210	179	174	177	166	311
Speciallärare	230	194	266	284	277	333	602
Övriga lärare	21	16	9	10	18	34	57
Samtliga lärare (ej skolledare)	1378	1345	1470	1476	1544	1677	2946

Lärarkategori	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	964	785	711	734	700	601	565
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	959	856	809	992	1036	980	949
Lärare i praktisk- estetiska ämnen	325	295	242	318	370	295	296
Yrkeslärare	316	316	211	227	273	195	211
Speciallärare	644	578	488	486	525	410	365
Övriga lärare	58	49	75	89	65	75	78
Samtliga lärare (ej skolledare)	3266	2879	2536	2846	2969	2556	2464

Beräknad framtida pensionsavgång och annan avgång efter 60 års ålder avseende 1999 års behöriga lärare

Lärarkategori	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	657	664	705	714	774	945	1044	1153	1227	1277
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	1033	980	968	1040	1110	1265	1287	1325	1337	1303
Lärare i praktisk- estetiska ämnen	358	353	367	377	415	437	434	449	442	431
Yrkeslärare	262	237	244	269	291	296	307	324	309	299
Speciallärare	404	386	371	366	401	446	468	482	494	489
Övriga lärare	116	114	132	110	149	132	139	148	157	162
Samtliga lärare (ej skolledare)	2830	2735	2788	2875	3139	3520	3678	3882	3965	3961
därav 65 år eller äldre	978	864	888	937	1045	1145	1157	1319	1407	1425

Lärarkategori	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7	1331	1382	1416	1421	1385	1299
Ämneslärare, grundskollärare 4-9	1234	1123	997	865	743	635
Lärare i praktisk- estetiska ämnen	419	416	398	400	381	380
Yrkeslärare	283	264	235	218	193	171
Speciallärare	484	459	431	398	365	325
Övriga lärare	168	172	171	161	156	146
Samtliga lärare (ej skolledare)	3920	3816	3648	3464	3222	2956
därav 65 år eller äldre	1468	1458	1430	1390	1307	1230

Bilaga: Definitioner

Avgång från läraryrket

De uppgifter om avgång från läraryrket som redovisas i rapporten avser lärare i grundskola, gymnasieskola, särskola, specialskola, komvux, särvtv och SFI (svenska för invandrare). För dessa skolformer samlar SCB varje år in uppgifter om anställda lärare. Lärare som är anställda för kortare tid än en månad ingår dock ej. Beräkningarna baseras på samtliga behöriga lärare i registret vid olika tidpunkter, dvs. både tjänstgörande och tjänstlediga lärare. Som avgångstidpunkt räknas det tillfälle då läraren inte längre är kvar i registret. Registret omfattar även skolledare. Övergång från lärartjänst till skolledartjänst har inte räknats som avgång. Ett argument för detta är att undervisning kan ingå i skolledartjänsten.

Behörig lärare

Den statliga regleringen av lärartjänster upphörde i och med att lärarna ”kommunaliserades”. I skollagen finns dock vissa regler angående anställningen av lärare (SFS 1991:1111, 2 kap. 4 §). För att få en icke tidsbegränsad anställning krävs i princip lärarutbildning. Om det saknas sökande med lämplig lärarutbildning får dock även annan sökande anställas utan tidsbegränsning, om vederbörande har rätt kompetens och bedöms lämpad att undervisa. Begreppet ”behörig” finns däremot inte i denna paragraf.

I denna rapport används begreppen ”behörig” respektive ”obehörig”, trots att dessa begrepp således formellt är avskaffade. Som behöriga räknas samtliga som enligt lärarregistret är ”allmänt behöriga” eller innehar tillsvidareanställning. Som allmänt behörig lärare räknas personer med pedagogisk högskoleexamen (lärarutbildning), personer som tidigare förklarats behöriga/beviljats dispens till statligt reglerade lärartjänster eller som haft förordnande som behörig lärare.

Lärarkategori

I de delar av denna rapport som avser avgång från läraryrket respektive pensionsavgång används en indelning av lärarna i sex grupper. Därutöver redovisas vissa uppgifter för skolledare.

De sex grupperna är

1. Lågstadielärare, mellanstadielärare, grundskollärare 1-7
2. Ämneslärare, grundskollärare 4-9
3. Lärare i praktisk-estetiska ämnen
4. Yrkeslärare
5. Speciallärare/specialpedagoger
6. Övriga lärare

Ämneslärare omfattar ämneslärare/adjunkter/lektorer i allmänna/teoretiska ämnen, ekonomiska och tekniska ämnen (ej yrkestekniska ämnen).

Lärare i praktisk-estetiska ämnen omfattar lärare i idrott, musik, bild, trä- och metallslöjd, textilslöjd och hushållsämnen, dock ej lärare inom restaurang och storhushåll. De sistnämnda räknas till kategorin yrkeslärare.

Lärare i yrkesämnen omfattar lärare i beklädnadstekniska ämnen, bygg- och anläggningstekniska ämnen, el/teletekniska ämnen, drifts- och underhållstekniska ämnen, fordonstekniska ämnen, livsmedelstekniska ämnen, restaurang-/storhushållsämnen, processtekniska ämnen, trätekniska ämnen, verkstads-/industritekniska ämnen, hantverksämnen, handels- och kontorsämnen, naturbruksämnen, omvårdnadsämnen samt barn- och ungdomsämnen.

Speciallärare/specialpedagoger omfattar lärare på befattning som speciallärare/specialpedagog. Dessutom ingår alla lärare i särskola, specialskola och särvux utom lärare i praktisk-estetiska ämnen, lärare i yrkesämnen och adjunkter/ämneslärare i allmänna ämnen vid dessa skolformer.

Indelningen i lärarkategorier baseras på lärarnas befattningar enligt lärarregistret. För några befattningar/befattningskoder har uppgift om lärarnas utbildning använts.

De viktigaste fallen där uppgift om lärarnas utbildning använts vid klassificeringen är

- lärare övriga ämnen, lärare ospecificerad (kod 2940, 2999)
- lärare i svenska som andraspråk (kod 2946)

De lärare som inte kunnat hänföras till någon av grupperna 1-5 har förts till grupp 6, *övriga lärare*. Grupp 6 omfattar dessutom bl.a. modersmållärare (hemspråkslärare), lärare i svenska för invandrare och lärare i medieämnen.

Gruppen *skolledare* omfattar rektorer, studierektorer och biträdande skolledare.

Jämförbarhet med annan statistik

I den statistik som redovisas i Skolverkets rapporter ”Barnomsorg och skola i siffror” grupperas lärarna något annorlunda. Den största skillnaden gäller lärarna i särskola, specialskola och särvux. I skolverkets statistik är det endast de som har en särskild befattning som speciallärare/specialpedagog som räknas som speciallärare/specialpedagog. I Skolverkets statistik är därför antalet lågstadielärare, mellanstadielärare och grundskollärare 1-7 fler och antalet speciallärare/specialpedagoger färre i jämförelse med antalet lärare enligt grupperingen i denna rapport.

Ett par andra skillnader mellan Skolverkets gruppering och grupperingen i denna rapport är värda att nämnas. Det gäller lärare i hushållsämnen, som i denna

rapport förts till lärare i praktisk-estetiska ämnen, men i Skolverkets gruppering förts till yrkeslärare. Lärare i medieämnen har i Skolverkets gruppering förts till yrkeslärare, men ligger här under övriga lärare.